T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TRAKYA VE KUZEY EGE'DE ORGANİK VE KONVANSİYONEL YAĞLIK ZEYTİN ÜRETİM EKONOMİSİ VE PAZARLAMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İsmail Emre KARSLI

Danışman Doç. Dr. Hasan GÜNGÖR

TEKİRDAĞ ZİRAAT FAKÜLTESİ

TARIM EKONOMİSİ ANABİLİM DALI

TEKİRDAĞ – 2006

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TRAKYA VE KUZEY EGE'DE ORGANİK VEKONVANSİYONEL YAĞLIK ZEYTİN ÜRETİM EKONOMİSİ VE PAZARLAMASI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İsmail Emre KARSLI

TARIM EKONOMİSİ ANABİLİM DALI

Danışman:
Doç. Dr. Hasan GÜNGÖR

TEKİRDAĞ - 2006

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TRAKYA VE KUZEY EGE'DE ORGANİK VEKONVANSİYONEL YAĞLIK ZEYTİN ÜRETİM EKONOMİSİ VE PAZARLAMASI

İsmail Emre KARSLI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TARIM EKONOMİSİ ANABİLİM DALI

Bu Tez 29/09.2006 Tarihinde Aşağıdaki Jüri Tarafından Kabul Edilmiştir.

Doç. Dr. Hasan GÜNGÖR (Danışman) Yrd. Doç. Dr. Günay GÜNGÖR Yrd.Doç. Dr. Süreyya ALTINTAŞ

TEKİRDAĞ - 2006

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Trakya Ve Kuzey Ege'de Organik ve Konvansiyonel
Yağlık Zeytin Üretim Ekonomisi ve Pazarlaması

İsmail Emre KARSLI

Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı
Tez Danışmanı: Doç Dr. Hasan GÜNGÖR

Jüri:

Doç Dr. Hasan GÜNGÖR (T.Ü. Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü)
Yrd. Doç. Dr. Günay GÜNGÖR (T.Ü. Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü)
Yrd. Doç. Dr. Süreyya ALTINTAŞ (T.Ü. Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü)

2006, 84

Bu çalışma; Trakya ve Kuzey Ege bölgesinde konvansiyonel ve organik yağlık zeytin üretiminin genel yapısı, üretim ekonomisi, pazarlama kanalları ve sektörün gelecekte olası değişim ve gelişim sürecini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın ana materyalini 2005-2006 üretim sezonunda bölgede üretim faaliyetinde bulunan üreticilerle yüz yüze görüşmeler yoluyla doldurulan anket formlarından elde edilen orjinal veriler oluşturmuştur.

Araştırma kapsamına yaygın olarak organik yağlık zeytin üretimi yapan toplam 9 köyün tamamı dahil edilirken; yine aynı sayıda benzer özelliklere sahip konvansiyonel üretim yapan köy de kıyaslama kolaylığı sağlaması açısından gayeli olarak seçilmiştir.

Araştırma bulgularına göre organik üretimin yaklaşık %20 civarında daha karlı olduğu hesaplanmıştır. Verim arttırıcı organik gübrelerin ve çevreye zarar vermeyen ilaçların daha yaygın kullanılmasıyla birlikte yakın gelecekte organik üretime geçişin önemli düzeyde artabileceği ön görülmektedir.

Anahtar Kelimeler;yağlık zeytin, zeytinyağı, organik, konvansiyonel, üretim ekonomisi, pazarlama

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

ABTRACT

Master of Science Thesis

Production Economics and Marketing of Organic and Conventional Oily Olive in Thrace and Northern Aegean Regions: a Comperative Analysis

Thrace University

The Intitute of Science

Major Science in The Economics of Agriculture

Supervisor: Assoc. Dr. Hasan GÜNGÖR

JURY:

Assoc. Prof. Dr. Hasan GÜNGÖR — T.U. Faculty of Agriculture, Dept. of. Agr. Economics

Assit. Prof. Dr. Günay GÜNGÖR — T.U. Faculty of Agriculture, Dept. of. Agr. Economics

Asist. Prof. Dr. Süreyya ALTINTAŞ — T.U. Faculty of Agriculture, Dept. of Horticulture

This study was done to be determined the general sturucture, production economics, marketing channels and possible development oppertunities of oily olive production both organic and conventional in the near future in Thrace and Northearn Aegean regions.

The main material of this resarch has been obtaired originally by face-to-face interviewing via using questionnaries with the oily olive producers during 2005-2006 production season.

The 9 villages were detesmined which have being activited organic oily olive production prevalently during research period. Also the same number of conventionall activated villages have been choosen via qayeli sampling method for the purpose of easily realizing comparative analysis.

According to the research findings, it was calculated that organic production approximately %20 higher than conventional production consequently, it could be said that due to applying effectively using yield increasing methods such as; organic fertilizers otganic plant protection materials, the organic oily olive production could be increasing on a noticeable higher level in the near future.

Key words; oily olive, olive oil, organic. Convettional, product economics, marketing

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

İÇİNDEKİLER

SAYFANO

- **ÖZET**
- **ABSTRACT**

1. GİRİŞ **1**

2. MATERYAL VE YÖNTEM **4**

2.1. Materyal **4**

2.2. Yöntem **4**

3. KONU HAKKINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR **7**

4. ARAŞTIRMA YÖRESİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER **9**

4.1. Trakya Bölgesi **9**

4.2. Kuzey Ege Bölgesi **10**

5. ENTANSİF YAĞLIK ZEYTİN YETİŞTİRİCİLİĞİNİN TEKNİK ÖZELLİKLERİ **12**

5.1. Konvansiyonel Yağlık Zeytin Yetiştiriciliği **12**

5.1.1. Entansif Zeytin Yetiştiriciliğinin Amaçları **13**

5.1.1.1. Tüketim Artışı **14**

5.1.1.2. İşçi Kıtlığı **15**

5.1.1.3. Zeytin Ağaçlarının Ömrü **15**

5.1.1.4. Başlangıçtaki Verimsiz Devre **16**

5.1.1.5. Dikim Aralıkları **16**

5.1.1.6. Gövdenin Görevi **18**

5.1.1.7. Taç Hacmi ve Birim Başına Verim ve Maliyet Azalması **19**

5.1.2. Entansif Zeytinliklerde Bakım İşleri **20**

5.1.2.1. Yer Seçimi **20**

5.1.2.2. Arazinin Hazırlanması **21**

5.1.2.3. Çeşit Seçimi **21**

5.1.2.4. Fidan Seçimi **22**

5.2. Organik Yağlık Zeytin Yetiştiriciliği **25**

5.2.1. Organik Tarımın Amacı **26**

5.2.2. Organik Tarımın Gerekliliği **27**

5.2.3. Organik Tarımın İlkeleri **29**

5.2.4. Dünyada ve Türkiye'de Organik Tarım **31**

5.2.4.1. Dünya'da Organik Tarım **31**

5.2.4.2. Türkiye'de Organik Tarım **32**

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

6. DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE YAĞLIK ZEYTİN VE ZEYTİNYAĞI ÜRETİMİ VE TİCARETİ **34**

6.1. **Dünyada Durum** **34**

6.1.1. Üretim ve Tüketim **34**

6.1.2. Ülkeler İtibariyle Dünya Zeytinyağı Üretimi **35**

6.1.3. Sezonlar İtibariyle Dünya Zeytinyağı Tüketimi **36**

6.1.4. Ülkeler İtibariyle Dünya Zeytinyağı Tüketimi **38**

6.2. **Türkiye'de Durum** **38**

6.2.1. Üretim **38**

6.2.2. Türkiye'de Zeytinyağı Fabrika Sayısı ve Kapasite Kullanımı **40**

6.2.3. Türkiye'de Zeytin Ağaç sayısı, Kapladığı Alan ve Zeytin üretimi **41**

6.2.4. Sezonlar İtibariyle Türkiye'de Zeytinyağı Üretimi **42**

6.2.5. Sezonlar İtibariyle Türkiye'de Zeytinyağı Tüketimi **44**

6.2.6. Sezonlar İtibariyle Türkiye Zeytinyağı İhracatının Gelişimi **45**

6.2.7. Tüketim Politikaları **50**

6.2.7.1. İç Piyasada İzlenebilecek Tüketim Politikaları **50**

6.2.7.2. Dış Piyasada İzlenebilecek Tüketim Politikaları **51**

6.2.7.3. İhracat Politikaları **53**

6.2.7.4. 1998-2005 Yılları arası ihracat **54**

7. ARAŞTIRMA BULGULARI **56**

7.1. Konvansiyonel Üretim **56**

7.1.1. Konvansiyonel üretim yapan köylerin hane sayısı, köy nüfusu, üretici sayısı, üretim alanları ve ağaç sayısı **56**

7.1.2. Yağlık zeytin üretim ekonomisi **57**

7.1.3.Zeytinyağı pazarlaması **59**

7.1.4.Konvansiyonel zeytin pazarlama kanalları **61**

7.1.5.Konvansiyonel yağlık zeytin ve zeytinyağı pazarlaması **62**

7.1.6.Konvansiyonel zeytinyağı kalite göstergeleri **65**

7.1.7.Üreticilerin organik üretimden vazgeçme nedenleri **66**

7.1.8.Konvansiyonel Yağlık Zeytin Üreticilerinin Organik Üretime İlişkin Görüşleri **67**

7.2. Organik Üretim **68**

7.2.1.Organik üretim yapan köylerin üretici sayıları ile alan ve ağaç sayıları **68**

7.2.2.Yağlık zeytin üretim ekonomisi **69**

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

7.2.3. 0rganik zeytin üretiminde karşılaşılan sorunlar **70**
7.2.4.Organik Zeytin Üretiminde Verim Durumları **71**
7.2.5.Organik zeytinyağı kalite göstergeleri **72**
7.2.6.Organik üretime geçişteki etkilenme faktörleri **72**
7.2.7.Zeytinyağı pazarlaması **73**
7.2.8. Organik yağlık zeytin ve zeytinyağı pazarlaması **74**
7.2.9.Türkiye'de organik ürünlerin pazarlanmasında ortaya çıkan problemler **75**
7.2.10.Organik üretim yapan köylerin pazarlama kanalları **76**
7.2.11.Organik zeytinyağı pazarında karşılaşılan sorunlar **77**

8. SONUÇ VE ÖNERİLER **78**

9. YARARLANILAN KAYNAKLAR

- **TEŞEKKÜR**
- **ÖZGEÇMİŞ**

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

ÇİZELGELER

Çizelge 2.1.Organik zeytin Yetiştirilen Köylerin Üretim Alanları, Ağaç Varlığı ve Üretici Sayısı **5**

Çizelge 6.1.Ülkeler İtibariyle Dünya Zeytinyağı Üretimi (M: Bin Ton) **35**

Çizelge 6.2.Ülkeler İtibariyle Dünya Zeytinyağı Tüketimi (M: Bin Ton **38**

Çizelge 6.3.Türkiye'nin Zeytin Ağaç Sayısı, Kapladığı Alan ve Zeytin Üretimi **38**

Çizelge 6.4.Türkiye'de Organik Zeytin Üretim Alanları, Üretim Miktarı ve Ticareti **40**

Çizelge 6.5.Türkiye Zeytinyağı Fabrika Sayısı ve Kapasite Kullanımı **44**

Çizelge 6.6.Yıllar İtibariyle Çeşitlere Göre Zeytinyağı İhracatı **47**

Çizelge 6.7.Yıllar İtibariyle Ortalama İhraç Fiyatları **48**

Çizelge 6.8.1998-2005 Yılları Arası Zeytinyağı İhracatı **54**

Çizelge 7.1.Konvansiyonel Üretim Yapan Köylerin Hane Sayısı, Köy Nüfusu, Üretici Sayısı, Üretim Alanları ve Ağaç Sayısı **56**

Çizelge 7.2.Kuzey Ege'de Konvansiyonel Zeytin üretim Maliyeti **57**

Çizelge 7.3.Tariş 2005/2006 İş Yılı Ortak İçi Zeytinyağı Alım Brüt Kesin Barem Listesi **59**

Çizelge 7.4.Konvansiyonel Zeytin Pazarlama Kanalları **61**

Çizelge 7.5.Konvansiyonel Zeytinyağı Kalite Göstergeleri **65**

Çizelge 7.6.Organik Üretimden Vazgeçme Nedenleri **66**

Çizelge 7.7.Konv. Yağlık Zeytin Üreticilerinin Org. Üretime İlişkin Görüşleri **67**

Çizelge 7.8.Organik Üretim Yapan Köylerin Üretici Sayıları ile Alan ve Ağaç Sayılarına İlişkin Göstergeler **68**

Çizelge 7.9.Kuzey Ege'de Organik Zeytin Üretim Maliyeti **69**

Çizelge 7.10.Organik Zeytin Üretiminde Karşılaşılan Sorunlar **70**

Çizelge 7.11.Organik Üretime Ait Verim Durumu **71**

Çizelge 7.12.Organik Zeytinyağı Kalite Göstergeleri **72**

Çizelge 7.13.Üreticilerin Organik Üretime Geçişteki Etkilenme Faktörleri **72**

Çizelge 7.14.Tariş 2005/2006 İş Yılı Ortak İçi Organik Zeytinyağı Alım Brüt Kesin Barem Listesi **73**

Çizelge 7.15.Organik Zeytin Pazarlama Kanalları **76**

Çizelge 7.16.Organik Zeytinyağı Pazarında Karşılaşılan Sorunlar **77**

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

ŞEKİLLER

Şekil 2.1. Köylerin Toplam Üretimdeki Oranları **6**
Şekil 6.1.Sezonlar İtibariyle Dünya Zeytinyağı Üretimi **34**
Şekil 6.2.Sezonlar İtibariyle Dünya Zeytinyağı Tüketimi **36**
Şekil 6.3.Sezonlar İtibariyle Türkiye Zeytinyağı Üretimi **41**
Şekil 6.4.Sezonlar İtibariyle Türkiye Zeytinyağı Tüketimi **43**
Şekil 6.5.Sezonlar İtibariyle Türkiye Zeytinyağı İhracatının Gelişimi **45**

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

1.GİRİŞ

Zeytin bir Akdeniz bitkisidir ve yetişmesine uygun iklimsel koşullara sahip yerlerde toprak kalitesi açısından fazla seçicilik göstermeksizin yetiştirilebilmektedir. Bu durum, mevcut alanları iyi bir şekilde değerlendirme olanağı yaratmaktadır.

Toprağın diğer ürünler için uygun olmadığı yerlerde, toprak değerini arttırmakla kalmayıp, aynı zamanda toprağın korunmasına da (erozyon yoluyla kaybolması) yardımcı olduğu için, zeytinciliğin yapıla geldiği ülkelerin ekonomisinde3 önemli bir rol oynar. Ulusal otoritelere ve uluslar arası kuruluşlara sürekli ilgilendiren, çevre sorunları ile savaşta ve çevre korunmasında yardımcı olur.

Hasat edildiği şekilde kullanma olanağı olmayan zeytin, yağa ya da salamuraya işlenerek tüketilmektedir. Yağa işleme sırasında yan ürün olarak elde edilen pirinadan da kimya sanayine ya da yakacak olarak yararlanılması olanaklıdır. Zeytin, üretimi ve işlenmesi sırasında yarattığı istihdam açısından da önem taşımaktadır.

Türkiye bulunduğu Coğrafi konum ve sahip olduğu Akdeniz iklimi özellikleriyle İtalya, İspanya, Yunanistan ve Tunus gibi diğer Akdeniz ülkeleriyle birlikte dünyanın önde gelen zeytin ve zeytinyağı üreticilerindendir. Türkiye, dünya sofralık zeytin üretiminde ikinci, yağlık zeytin ile zeytinyağı üretiminde ise dördüncü büyük üretici konumundadır.

Dünyada yaklaşık 9.8 milyon ha zeytinlik alan ve yine yaklaşık 900 milyon zeytin ağacı mevcuttur. Dünya zeytin üretimi ise 13 milyon tondur. Bu üretimin %86'sı İtalya, İspanya, Yunanistan, Türkiye ve Tunus tarafından gerçekleştirilmektedir.

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

Türkiye, 658.000ha'lık zeytin arazisi, 95 milyon zeytin ağacı ve 0.9 milyon tonluk zeytin üretimi ile üç gösterge açısından da yaklaşık %10'luk bir dünya payına sahiptir. Ülkemizde 400.000 ailenin doğrudan geçim kaynağını oluşturan, 9-10 milyon kişinin de toplam gelirine dolaylı katkıda bulunan bir ürün niteliğindedir.

Gerek sahip olduğu iklim koşulları, gerekse mevcut toprak varlığı ve yapısı nedeniyle zeytin üretimine oldukça uygun koşulları olan Türkiye, dünya zeytinciliğinde olması gereken yere gelmemiştir. Bunun, ülkesel az gelişmişlik olgusu, diğer zeytinci ülkeler gibi Avrupa Topluluğu'nun koruyucu mekanizmalarından yararlanamaması gibi nedenleri vardır. Ancak, bütün bunların yanında zeytincilikte, üretim-hasat-işleme-değerlendirme ve pazarlama aşamalarındaki yanlış uygulamaların yol açtığı başta kalite ve miktar kayıplarının da bu konuda büyük bir etkisi bulunmaktadır.

Son yıllarda dünyada dengeli ve sağlıklı beslenme bilincinin yaygınlaşması ile zeytin ve zeytinyağı ticaretinde önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Zeytin ve zeytin yağına yönelik talebin artması Türkiye için yeni ihraç pazarlarının ortaya çıkmasını sağlamış son yıllarda daha önce zeytinyağı ihracatı yapılmamış ülkeler Türkiye'ye yeni olanaklar sunmuştur.

Ülkemizde 1980'lerin başından itibaren hızla yaygınlaşan organik tarım uygulamalarıyla zeytin ve zeytinyağı üretimi de yeni bir boyut kazanmış ve gerek bölge coğrafyasının uygunluğu, gerekse zeytin üreticilerinin mücadele yöntemlerinde aşırı kimyasal ilaç kullanım alışkanlıklarının olmayışı organik yağlık zeytin üretiminin Kuzey Ege bölgesinde yoğunlaşmasına neden olmuştur.

Zeytin ürününün ekonomik önemi, yetiştirme faaliyetleri, hasat ve taşıma işlerine değerlendirme işlerinin de katılmasıyla daha da artmaktadır. Bu, yağlık zeytinlerle ilgili olarak torba imali, kırma işlemleri, taşıma, depolama, ambalajlama, dağıtım ve

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

zeytinyağının satışı; sofralık zeytinlerle ilgili olarak da işleme, ambalajlama ve mamul madde satışı gibi işlemleri içine almaktadır.

Türkiye bulunduğu coğrafi konum ve sahip olduğu Akdeniz iklimi özellikleri ile İtalya, İspanya, Yunanistan ve Tunus gibi diğer Akdeniz ülkeleri ile birlikte dünyanın önde gelen zeytin ve zeytinyağı üreticilerindendir. Türkiye, dünya sofralık zeytin üretiminde ikinci, yağlık zeytin ile zeytinyağı üretiminde ise dördüncü büyük üretici konumundadır.

Sektörde büyük çoğunluğunu klasik sistemle üretim yapan küçük ölçekli ve dağınık yaklaşık adet yağhane bulunmaktadır. Son yıllarda yağhanelerin kapasitelerinin artması ve modernleşmesi ile kontinü sistemle çalışan yağhanelerin sayısında da artış görülmüştür. 1982 yılında kontinü sistemle çalışan bir tane yağhane mevcut iken 1996 yılında bu sayı 154 olmuş 2000 yıllarda ise 400'e ulaşmıştır

Sonuç olarak, zeytin ve işlenmiş zeytin ürünleri, halkın beslenme problemlerinin çözümüne yardım ederken, önemlerini ortaya koyan yüksek biyolojik değerlere de sahip bulunmaktadırlar. Aynı zamanda, birçok ülkenin ekonomik ve sosyal gelişmesine oldukça önemli katkıda bulunan değerli bir dışsatım kaynağı oluştururlar.

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

2.MATERYAL VE YÖNTEM

2.1.Materyal

Araştırma materyali birincil ve ikincil veri kaynaklarından oluşmaktadır. Kuzey Ege Bölgesinde Organik ve Konvansiyonel yağlık zeytin yetiştiren ilgili köylerde köy anketi yöntemiyle elde edilen veriler birincil verileri oluşturmaktadır. Bu verilerin tamamı karşılıklı toplu görüşme yöntemiyle elde edilmiştir.

Yağlık zeytin üretimi, tüketimi ve pazarlaması ile ilgili yapılmış her türlü basılı araştırma, kitap ve istatistikler, literatür taraması yapılarak elde edilmiştir. Tariş, Ziraat Odaları, İl ve İlçe Müdürlükleri, FAO, İGM. MPM den elde edilen veriler de ikincil verileri oluşturmaktadır.

2.2.Yöntem

Kuzey Ege'de organik zeytin yetiştiren on dört köy tespit edilmiş ve bunlardan on tanesi üretici sayıları itibariyle örneklemeye dahil edilmiştir. Dengeli bir kıyaslama

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

yapılabilmesi açısından aynı bölgede benzer özelliklere sahip yine on köy gayeli örnekleme yoluyla belirlenmiştir.

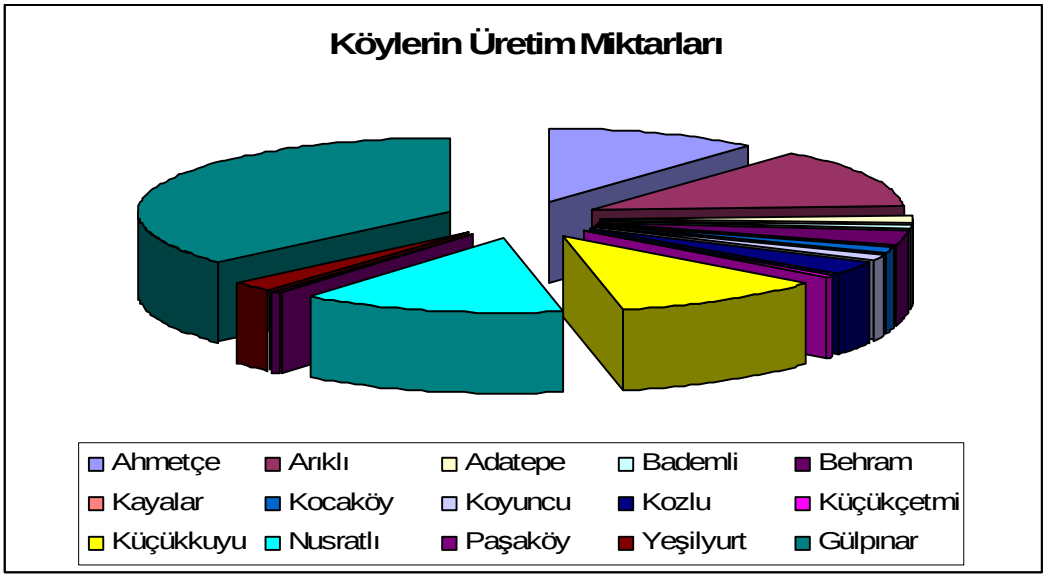
Aynı yöntem Trakya için de uygulanmış organik zeytin üretimi yapan köy tespit edilememiştir. Ayrıca Trakya Bölgesi'nde öncelikli olarak sofralık zeytin üretimi yapılmakta olduğu tespit edilmiş, zeytinyağı elde etmek için dökülen dip zeytinler ile sofralık zeytin olamayacak kadar küçük ve kalitesiz zeytinlerin kullanıldığı belirlenmiştir.

Çizelge 2.1.Organik zeytin Yetiştirilen Köylerin Üretim Alanları, Ağaç Varlığı ve Üretici Sayısı

Köy	**Üretim Alanı (ha)**	**Ağaç Sayısı**	**Üretici Sayısı**
AHMETÇE	107,6	12.251	33
ARIKLI	129,43	16.504	35
ADATEPE	12,6	1.890	1
BADEMLİ	10,65	1.275	1
BEHRAM	29,67	4.213	9
KAYALAR	2	590	1
KOCAKÖY	12,2	1.380	1
KOYUNCU	11,15	1.880	2
KOZLU	29,38	3.830	10
KÜÇÜKÇETMİ	5,35	1.185	3
KÜÇÜKKUYU	109,91	18.719	16
NUSRATLI	131,825	25.006	36
PAŞAKÖY	6,11	1.100	1
YEŞİLYURT	21,4	3.614	6
GÜLPINAR	360	42.000	92
TOPLAM	979,275	135.437	247

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

Şekil 2.1. Köylerin Toplam Üretimdeki Oranları

Toplam üretim alanının %38'i Gülpınar'da, %26'sı Arıklı ve Nusratlı köylerinde bulunmakta, %11'i Küçükkuyu'da, kalan % 25'deAhmetçe, Behram, Kozlu, Kayalar, Koyuncu, Kocaköy, K.Çetmi, Paşaköy ve Yeşilyurt arasında paylaşılmaktadır..

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

3. KONU HAKKINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR

Özellikle organik tarım konusundaki çalışmaların son yıllarda başlamış olması ve zeytinciliğin yoğun olarak Ege ve Güney Marmara'da yapılması sebebiyle konu ile ilgili yapılan çalışmalar sınırlı kalmış olup yayın yılına göre aşağıda sıralanmıştır.

İspanya'nın Cordoba şehrindeki Zeytin Üretim Tekniklerini Geliştirme ve Gösteri Merkezi (Centro Majora y Demonstracion de las Tecnicas oleicolas)-(CEMEDETO) tarafından 1988 yılında yapılan "Modern Zeytincilik" isimli araştırmada en modern üretim tekniklerini kullanmayı teşvik suretiyle, bütün zeytin üreticisi ülkelerin yararlanmasını temin amacıyla hazırlanmıştır. Ayrıca bu araştırmada dünyada zeytinciliğin ekonomik önemi, zeytinciliğin bugünü ve geleceği, zeytinin çoğaltılması, entansif zeytin yetiştiriciliği, yaprak analizi ve zeytinin gübre istekleri, zeytinin gübrelenmesi, zeytin-su ilişkileri, zeytinliklerin sulanması, zeytin ağacında görülen fizyolojik bozukluklar ve hastalıklar, zeytinliklerde zarar yapan böcekler, zeytin zararlıları ile biyolojik mücadele zeytinliklerin mekanik olarak hasadı, zeytin yetiştiriciliğinin ekonomisi ve kârlılığı, eski geleneksel zeytinliklerin ıslahı ve verimli hale dönüştürülmesi konularında bilgiler verilmiştir.

C. Arıkbay Ve Ş. Yıldırım tarafından 1990 yılında yapılan "Zeytinin Değerlendirilmesindeki Kayıplar ve Önleme Yolları" isimli araştırmada tane zeytin üretimindeki kayıplar ve önleme yolları, zeytinyağı üretimindeki kayıplar ve önleme yolları, pirinacılık kesimindeki kayıplar ve önleme yolları ile salamuracılık kesimindeki kayıplar ve önleme yolları araştırılmıştır.

C. Arıkbay tarafından 1996 yılında yapılan " Ege Bölgesi Tarımının Sektörel Gelişim Dinamikleri" isimli çalışmada Türkiye tarım sektöründe dönemsel

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

gelişmeler, Ege Bölgesi tarımında dönemsel gelişmeler ve Ege Bölgesi tarımında sektörel gelişim dinamikleri araştırılmıştır.

İktisadi Araştırmalar Vakfı tarafından 1996 yılında yapılan "Türkiye'de Zeytinyağı Üretimi ve Pazarlaması (İç Tüketim ve İhracat)" isimli panelde çeşitli sektör temsilcilerinin zeytinyağı üretim ve pazarlaması ile ilgili görüşleri bir araya toplanmıştır.

Ç. Göksu tarafından 2000 yılında yapılan "Zeytinyağı Dış Pazar Araştırması" isimli çalışma ile hedef Pazar ülkeler ile rakip ihracatçı ülkeler incelenmiş ithalatçı adresleri verilmiştir.

Zeytincilik Sektörü Ar-Ge Merkezi tarafından 2000 yılında hazırlanan "Yapılabilirlik Çalışması" isimli raporda zeytin yetiştiriciliği ve işlemesi aşamasında yaşanan sorunlar dolayısıyla yurt dışında istenilen kalitenin sağlanamaması, ihracatta yaşanan sıkıntıların ortadan kaldırılması ve bu sanayi dalının geliştirilerek üretim fazlası stokların ihracata yöneltilerek ülke ekonomisine katkıda bulunmasının hedeflenmesi vurgulanmıştır.

Uludağ Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri ve Gıda Mühendisliği Bölümleri tarafından 2000 yılında düzenlenen "Türkiye 1. Zeytincilik Sempozyumu" bildiri kitapçığında gerek zeytin yetiştiriciliği, gerekse her yönü ile işleme teknikleri ekonomisi konularında kamu ve özel sektörde çalışan bilim adamları, teknik ve diğer alanlarda görev yapan uzmanlar ve üreticilerin ulusal düzeyde bir araya getirilmesi, gelişmelerin ve sorunların bilimsel çerçeve içinde tartışılması amaçlanmıştır.

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

4.ARAŞTIRMA YÖRESİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

4.1.Trakya Bölgesi

Trakya Bölgesi'nde Tekirdağ ilinin Şarköy ilçesi mikro klima iklim özellikleri ile Akdeniz Bölgesi tarım ürünlerinden zeytin yetiştiriciliği için son derece uygundur. Bu bağlamda yöre köylerinde yoğun olarak yapılan bağcılığın yerini üzümün yeterli gelir getirmemesi, zeytinin üzüme göre daha çok gelir getirmesi ve zeytinin değerlendirilme olanaklarının daha fazla olması gibi sebeplerden dolayı özellikle son yıllarda zeytin alanları hızla artmıştır. Mevcut zeytinliklerin bakımına verim ve kalite arttırılması için yapılan çalışmalara eski yıllara oranla daha fazla önem verilmektedir. Gerekli budama işlemleri zamanında yapılıp gübreleme ve ilaçlama programları İlçe Tarım Müdürlüklerinin kontrolü altında düzenli olarak yapılmaktadır.

Bölge yoğun ilaç kullanımı nedeniyle organik tarım uygulamalarının yapılması konusunda başarılı değildir. Ayrıca özellikle sofralık zeytin çeşitlerinin yetiştirilmesi sebebiyle araştırmamızda geniş yer verilmemektedir.

Şarköy'de zeytin ziraatı mübadele öncesi Rumlarla başlar ve hala o dönemden kalma yaşlı ağaçlar ürün vermeye devam etmektedir. Cumhuriyet sonrası münferit bahçe tesisi olsa da bağ arası ve kısıtlı miktarlarda olmuştur. 1993-1997 yılları arasında Tekirdağ Valiliğinin başlatmış olduğu 5 Yıllık kırsal kalkınma döneminde 174.308 Adet Fidan üreticilerimize dağıtılmış olup, dağıtılan fidanlar şu an verime geçmiştir. Şarköy zeytinciliğinde bu dönem bir milattır. Şarköy de verime geçmiş ağaçların yaş ortalaması 10-15'tir. Herkesçe bilindiği gibi zeytin ağaçları yaşlandıkça

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

verimi artmaktadır. Anlatılan sebeplerden dolayı Şarköy Zeytinciliği genç yaş ortalamasına sahip olup son verim her geçen yıl artmaktadır.

Kapama zeytin yetiştiriciliği yapılan alan 1500 hektardır. Yöre koşullarında bağ-zeytin karışık yetiştirilmektedir. Bu durum çiftçinin zeytin ağaçları bahçeyi tamamen kapladığı 10-15 yıla kadar geçen süre içinde araziden maksimum fayda sağlamaya yöneliktir. Dağınık olarak bulunan bu zeytin ağaçları sayısının kapama bahçelerdeki sayıya yakın olduğu tahmin edilmektedir. İlçede yetiştiriciliği yapılan zeytin çeşidi gemlik tipi olup sofralık olarak tüketilmektedir. Elek altı diye tabir edilen ve sofralık olarak faydalanılmaya uygun olmayan zeytinlerle, ağaç altına dökülenler yağlık olarak değerlendirilmektedir. İlçenin yıllık zeytin üretimi 6.000 ton civarında olup ağaç başına verim 10-12kg arasında gerçekleşmektedir. Üretim de bir önceki yılda yaşanan düşük sıcaklık–donlar üretim miktarında yıllar itibariyle farklılıklar ortaya çıkarmaktadır.2005 yılı rekoltesi 7000 ton olarak gerçekleştiği bu bilgiler ışığında tahmin edilmektedir

4.2.Kuzey Ege Bölgesi

Bölgede kış aylarının ılık ve yağışlı yaz aylarının da sıcak geçmesi ile yıllık yağış miktarının zeytinin ihtiyacını karşılayacak düzeyde olması, zeytin ağacının bu bölgede geniş alanlarda uzun yıllardan beri yetiştirilmesine sebep olmuştur.

Ayrıca Tariş gibi Türkiye'de tarımsal kooperatiflerin gelişiminde öncülük eden bir örgütlenmenin bölge zeytin üreticisine katkıları oldukça geniş ve çeşitlidir.

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

Çanakkale ili ile birlikte bütün Edremit körfezini kaplayan bölge yağlık zeytin üretimi konusunda dünyada hatırı sayılır bir üne sahiptir. Kaz Dağlarının eteklerinde bulunan zeytinlikler genelde yamaç arazilerde kurulduğundan kimyasal mücadele yapılması pek kolay olmamaktadır. Ayrıca yöre halkının gelir seviyesinin düşük olması da ilaçlı mücadelenin yoğun bir şekilde yapılmasını engellemektedir. Bu ve bunun gibi etkenler ışığında Tarım Bakanlığı da bu bölgeyi diğer başka birçok bölge ile beraber Organik Tarım konusunda pilot bölge olarak seçmiş ve Tariş önderliğinde birçok köy organik yağlık zeytin üretimine başlamıştır. Başta Gökçeada'nın tamamı olmak üzere Ezine, Ayvacık, Küçükkuyu, Geyikli ve Çanakkale Merkez de oldukça geniş alanlarda organik yağlık zeytin üretimi yapılmaktadır.

Organik yağlık zeytin üretimi yöre için fazla bir verim kaybı yaratmadan Konvansiyonel üretime nazaran daha yüksek bir gelir sağlamıştır. Zira sulama, gübreleme ve ilaç kullanımımı gibi kültürel önlemler yukarıda da belirtildiği gibi özellikle dağlık kesimlerde pek uygulanamamaktadır.

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

5.ENTANSİF YAĞLIK ZEYTİN YETİŞTİRİCİLİĞİNİN TEKNİK ÖZELLİKLERİ

5.1.Konvansiyonel Yağlık Zeytin Yetiştiriciliği

Zeytin tesislerinin en akıllıca planlanıp işlendiği kabul edilen birçok bölgede bile, uygulanan yöntemler genellikle eskidir.

Öteden beri zeytin ağacı, nispeten fakir, çoğunlukla kuru alanlarda yerleşmiş olması ve kurağa dayanıklılığı, diğer ürünlerin yetişmediği alanlarda (az ve düzensiz de olsa) ürün verebilmesi ile tanınmıştır. Bununla beraber, böyle olması zeytinin bu tür bir çevre istediğini ifade etmez. Aksine ağaçlar yüksek verimli alanlarda daha iyi gelişir ve ürün verirler.

Kesin olan bu gerçekten hareketle, uygulanan tekniklerin geçerliliğinin devam edip etmediğinin incelenmesi gerekir. Tesisler başka bir şey yapılamadığı için mi dikilmiş ve işletilmektedir. Bugün için yeni ve tercih edilebilecek çareler var mıdır? Bu sorulara verilecek cevaplar, 2. Dünya Savaşından beri, özellikle 1980'lerden sonra kazanılan tecrübelerin ışığı altında incelenecektir.

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

5.1.1.Entansif zeytin yetiştiriciliğinin amaçları

Bugün genellikle kabul edilmelidir ki, zeytin en iyi şekilde karışık olmayan tesislerde yetişmektedir. Her ne kadar, bir vakitler ağaç ve otsu bitkilerin çok kere zeytinle birlikte yetiştirilebilecekleri tartışmaları yapılmışsa da bu yöntem çok uzun sürmemiştir.

Özellikle söylendiği gibi, tek bitki yetiştiriciliği, diğer bitkilerin su ve topraktaki başlıca besin maddeleri yönünden rekabetini önlemek için gereklidir. Bir çok çiftçiler zeytinle birlikte aynı alandan diğer bitkileri yetiştirmek suretiyle, elde edilen gayri safi gelir özellikle işleme maliyetinin düşük olduğu küçük işletmelerde, bir çok bitkilerin yetiştirilebileceği yolunda basit hesaplarla, geleneksel ara tarımına dayalı yetiştirme sistemini devam ettirmektedirler.

Fakat hesaplar, üretim maliyeti ile şu noktaları göz önüne alarak yapılmalıdır.

a. Zeytin ağacı ile ara bitkinin toprak işleme yönünden farklı istekleri,
b. Zeytin ağacı ile ara bitkinin gübreleme (gübre cinsi, dozu, uygulama zamanı) ile ilgili isteklerinin farklılığı
c. Belli miktarda ağacın, belli bir alanda veya daha geniş bir alana dağılmış bulunması halinde tarımsal mücadele işlemleri, zamanın uygunluğu, hızı, etkinliği ve ekonomik oluşunun kıyaslanması,
d. Ara bitkiler, özellikle sebzeler ve yem bitkileri için gerekli bazı ilaçların zeytin için uygun olmayışı,
e. Ara bitkileri olarak kullanılan bitkilerin tarımsal çalışmaların makinalılaştırılmasını güçleştirmeleri,

Entansif tesislerde gaye, zeytin ağacı için en uygun gelişme ve verimliliği sağlayıcı bütün isteklerin temini ile verimliliği arttırmaktadır. Tek bitkiye yönelmiş

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

veya karışık olmayan dikimler, entansif işlemler için ilk şarttır. Bununla beraber şüphesiz amaca ulaşmak yeterli değildir. Bu anlamda “Entansif” kelimesi, üretimin arttırılmasında uygulanabilecek (toprak işleme, gübreleme, hastalık ve zararlılara karşı ilaçlama, budama vs.) mümkün olan bütün bakım işlerinin en uygun ekonomik ve teknik sınırlar içerisinde uygulamasını içermektedir.

5.1.1.1.Tüketim artışı

Artan nüfus ve yükselen ekonomik seviyeye bağlı olarak besin maddesi tüketimi artış göstermektedir. Üretim sadece ekim alanları veya verim artışıyla sağlanmaktadır. Çoğunlukla geleneksel zeytin üreticisi ülkelerde, tarım yapılan alanların genişletilmesi mümkün değildir. Bunun için, gerek geleneksel üretim tekniklerinin geliştirilme, gerekse entansif üretim yöntemlerinin yerleştirmek suretiyle dekara ürün artışını sağlamayı göz önünde tutmak gerekir.

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

5.1.1.2.İşçi kıtlığı

Bütün ülkelerin hedefi olan teknolojik, ekonomik ve sosyal gelişme, şehirleşme ve köyün terk edilişi ile birleşerek, çoğunlukla tarım işçisi sayısında bir azalmayı birlikte getirmektedir.

Bazı ülkelerde, endüstrileşme arttıkça zeytin alanlarında bir işçi kıtlığı olmaktadır. Bundan fakir tarım çevreleri öncelikle etkilenmekte, yüksek verimlilikteki alanlarda entansif yetiştiricilik uygulamasıyla daha yüksek gelir elde edilebilmektedir.

Aynı şekilde, işçi kıtlığı ve neticede işlenen alanların azaltılması eğilimi, kullanılan eğitim araçlarının yoğunlaştırılmasını ve entansif yetiştiriciliğin gelişmesine vesile olmaktadır.

5.1.1.3.Zeytin ağaçlarının ömrü

Bugünkü üretim tahminleri, uzun vade de geçerliliğini günü gününe kestirmek çok güçtür. Ekonomi ve toplum düzeni ve bu arada tüketici tercihleri hızla gelişmektedir. Bu ve diğer sebeplerden zeytin gibi uzun süreli tesislerin ömrü, eskisi kadar önemli değildir. Bugün yeni tesislerde başlangıçtaki verimsiz devreyi kısaltmak, uzun ömürlü ağaçlar elde etmekten daha önemlidir.

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

5.1.1.4.Başlangıçtaki verimsiz devre

Geleneksel zeytinliklere tam verimlilik devresine 7. yıldan sonra erişilmesi sebebiyle tesisin masraflarını kısa zamanda geri alabilmek için bu uzun başlangıç devresini kısaltıcı çalışmalara gayret gösterilmektedir. Ayrıca bu verimsiz devre, diğer bitkiler, diğer ağaçlarla daha karlı olarak kullanılan ve daha çabuk ürün veren verimli topraklara zeytin dikimi konusunda cesaret kırıcı olmaktadır.

Günümüzde makineleşmeyle sağlanan kolaylıklarla, yeni dikimlerde gerekli iş gücü ve yatırım giderleri önemli ölçüde azaltılabilmiştir. Böylece tesislerin ömrü konusu büyük ölçüde önemini kaybetmiştir; yeni tesisler üçüncü dördüncü yıllarında verime başlamaktadır.

Bu anlamda “Entansif Üretim “ tarifi, sadece yetiştirme teknikleri ve bunların sağlayacakları ürünü değil, aynı zamanda tesisin verim ve karlılıkta gittikçe artış gösteren bütün verimlilik devresini içine almaktadır.

5.1.1.5.Dikim aralıkları

Doğal karakteri içinde gelişen bir zeytin ağacında taç yüksekliği 15 metreye ulaşırken, meyveye geç yatmaları ve hasadının zorlukları söz konusudur. Zeytin kültürlerinde istenilmeyen bu ürünler ıslah çalışmalarıyla düzeltilmiş ve sonuçta

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

maksimum taç yükseklikleri 5 metreyi geçmeyen, 3-4 yaştan itibaren meyveye yatan verimli ve kalite çeşitler ortaya konulmuştur. Yeni kurulacak zeytin tesisleri için; tesisin kurulacağı yöre ve alandaki iklim şartları yanında toprak ve su şartlarının da dikkatli biçimde incelenmesi gerekmektedir.

Uygun miktarda üretim ve yeterli bir kalite için ılıman kış şartları, aşırı sıcak olmayan normal nemli yaz şartları zeytin kültürlerinin arzu ettikleri genel iklim şartlarındandır. Kış şartlarında sıcaklığın 1.5-18°C arasındaki seyri hem kış soğuklanmasını karşılanması, hem de meyve gözlerinin gelişmesi için idealdir. Yaz mevsiminde aşırı yağışlar, bakteriyel ve mantari hastalıklara zemin hazırlayacağı için istenmez.

Zeytin kültürleri her çeşit toprak şartlarına uyu sağlayabilirse de uygun bir kalite ve üretim için kök ve saçak sisteminin gelişmesini engelleyecek fiziksel ve kimyasal bulunması arzu edilmez. Toprak profilinin homojen olması kaydıyla kumlu-tınlı, tınlı, tınlı-kumlu, killi-tınlı, milli-tınlı topraklar yeni zeytin tesisleri için uygundur. Zeytin kültürleri, kimyasal açıdan değişik karakterleri topraklara karşı töleranslıdır (PH :5.0-8.5). Ayrıca belirli düzeyde bor ve klor taşıyan topraklara da töleranslıdırlar.

Zeytin ağacı yıllık yağışın en az 600mm olan yerlerde sulanmadan yetişebilir ise de, maksimum verim ve uygun katlede hasat için özellikle yaz aylarında sulanması gereken bir kültür olarak algılanmalıdır.

Ülkemiz şartlarında Kasım-Nisan ayları arasında dikilmesi tavsiye edilen zeytin fidanları için açılacak çukurların aralık mesafe ölçülerinde dikim yapılacak alanın yöneyi ve topoğrafik durumu göz önüne alınmalıdır. Yeni zeytinliklerde birim alana düşen verim, daima dekardaki ağaç sayısıyla orantılıdır. Geleneksel tesislerin ilk yıllarında genç ağaçlar meyve vermeye başlasalar bile az sayıdaki ağaç sebebiyle ürün karlı değildir. Birçok bahçeler halen 10 metre veya daha fazla aralık mesafeyle dikilmiştir. Başka bir deyişle dekarda 10 veya daha az sayıda ağaç bulunmaktadır.

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

Bu durumda her ağaç 3 veya 4. yılın sonunda ağaç başına 1kg dane bile verse dekardan sadece 10kg zeytin elde edilebilir.

Oysaki bodur karakterli küçük çeşitler için dekara 28-29 adet fidan bulundurulması genel bir tavsiye olarak sunulmaktadır. Bunun diğer bir anlamı da her bitki için 35m²'lik bir alanın kullanılması demektir.

5.1.1.6.Gövdenin görevi

Her ne kadar zeytin doğal olarak çalı şeklinde bir gelişime eğiliminde ise de, geleneksel olarak oldukça yüksek gövdeli bir ağaç olarak yetiştirilmektedir. Bu tür budama şeklinin uygulanmasının bir çok sebebi vardır. Bunlardan biri, ağaçlar arasında hayvan otlamasının hesaba katılmasıdır. Fakat şimdi ağaç şekline tamamen ayrı bir açıdan bakılabilir: toprak işlemenin yandan çalışan makinelerle yapılabilmesi ve yukarıda belirtildiği gibi ara bitkilerin kaldırılması, ağaç altlarındaki boş alanlarda hayvan otlamasına engel olunması. Kısacası, gövde teşkilinde yaygın bir fayda yoktur; ağaçlar toprak seviyesinden başlayan bir taç gelişmesine bırakılmalıdır.

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

5.1.1.7.Taç hacmi ve birim başına verim ve maliyet azalması

Ağaçların hacimleri ile ilgili yukarıdaki gözlemler ve gövdenin önemi, verim ve dikim sıklığı arasındaki ilişkilere, mesela verim ve her tavın kapladığı alana dair bilgilere işaretle tamamlanabilir. Taçla kaplanmış birim alandaki verim, daha küçük ağaçlar yetiştirildiğinde daha yüksektir. Diğer bir deyişle, taçla kaplanmış birim alandaki verim ile, ağaç tacının toplam boyutuna isabet eden verim arasında ters bir ilişki görülür.

Ayrıca, taç hacmi arttıkça, hasat gibi bazı işlemlerin geleneksel tarzda yapılmakta olduğu düşünüldüğünde, üretim maliyetinin artacağı düşünülebilir. Sarsıcı makineler kullanmak suretiyle tamamen makineleştirilmiş hasat uygulamalarıyla durum tamtamıyla değişebilir. Fakat makineler belli bir hacim ve şekilde daha iyi çalışırlar. Gerçi şu anda mekanik hasadın uygulanabilirliğini ve ağacın hacmi ve tesis sıklığının etkisini tayin etme durumunda değiliz. Fakat mevcut bilgilerle varılan kararlar, gelecek imkanları düşünmeye zorlamaktadır.

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

5.1.2.Entansif zeytinliklerde bakım işleri

5.1.2.1.Yer seçimi

Zeytin ağacı derin, nemli, verimli topraklarda şimdiye kadar yetiştirildiği fakir, kuru topraklardan daha iyi geliştiği ve daha iyi ürün verdiğinden, zeytinliklerin daha verimli bölgelere yayılması, bu bitkilerin giderek fakir topraklardan, daha zengin topraklara kaydırılması şiddetle tavsiye edilmektedir.

Elverişsiz, gelişmesi ve mekanizasyonu imkansız arazilerde kurulmuş tesislerin çaresizlikle terk edilmesi gelecekte zeytin ağacının işgal ettiği alanları gerçekleştirecektir. Bununla beraber, bu moderne zeytin yetiştiriciliğinin, öncelikle, sadece diğer bitkilerle zeytine nazaran daha iyi değerlendirebilecek, en verimli topraklarda yapılabileceği anlamına gelmez.

Muhtemeldir ki, birçok bölgelerde, zeytinlikler yeni mıntıkalara yayılmadan mevcut zeytinlik alanlarda bir yoğunlaşma olabilir. Bir zeytin bölgesinde, aynı alanda, entansif zeytinciğe dönüştürmek yerine, geliştirilmeye elverişli, oldukça az sayıda zeytinliklerin ıslahıyla üretim düzeyi sabit tutulabilir, hatta yükseltilebilir.

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

5.1.2.2.Arazinin hazırlanması

Şayet şartlar iyi ise, zeytin ağcının kök sistemi ilk birkaç yılda gelişir ve çabucak yayılır. Dikimden 4-5 yıl sonra 5-6 metre aralıkla dikimde kök bütün araziyi doldurur. Verim için gerekli vejetatif dengenin oluşturulmasında gerekli olan bu gelişmeye yardım etmek üzere kökler, özellikle havalanma ve su alımı bakımından en uygun şartlara sahip kılınmalıdır.

Derin işleme, tesviye, direnaj vs. toprak hazırlıkları yeni bir tesis kurulmadan önce yerine getirilmelidir. Günümüzde uygun maliyette, geniş ölçüde toprağı kazmak, elverişli makineler sayesinde büyük bir sorun olarak çıkmıştır, ancak toprak nakli ekonomik sınırlar içerisinde yapılmalıdır.

Toprak hazırlığına, makine kullanımına engel olacak büyük kayaların temizlenmesi de dahildir. Diğer bütün hazırlık çalışmalarından sonra, yüzey sularının akışını ve yüzey sularının akışını ve makine kullanımını kolaylaştırmak üzere yüzey tesviyesi de faydalıdır.

5.1.2.3.Çeşit seçimi

Entansif üretim için en iyi çeşitlerin seçiminde genel deliller göstermek güçtür. Yerel tecrübeler o yer için en iyi çeşitleri ortaya koyar. Bununla birlikte,

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

entansif yetiştirme teknikleri, geleneksel yöntemler birçok değişiklikleri içine alır ve bu, çeşit seçimini etkiler.

Örneğin, eğer ağaçta bir taç küçülmesi arzu ediliyorsa çok kuvvetli gelişen çeşitler seçilmemelidir. Öte yandan, iri meyveli çeşitler, sadece sofralık olarak değil yağlık olarak ta tercih edilmelidir. Ayrıca, iri çeşitler hem sofralık hem de yağlık olarak değerlendirilebilirler ve bu önemsenmeyecek bir üstünlük değildir.

Seçimde çeşidin yerel şartlara uyabilmesi, hastalık ve zararlılara dayanaklıkları kadar arzu edilen terbiye budamasına elverişliliği de göz önünde bulundurulmalıdır.

Bundan başka seçilen çeşit, bugün modern tekniklerin sağladığı verimlilik şartlarına olumlu cevap vermelidir. Geleneksel çeşitlerin entansif yetiştiriciliğin getirdiği şartlara uygunluğu duruma göre incelenmelidir. Çeşitler seçilirken dölleyici çeşitler unutulmamalıdır. Eğer uygun dölleyiciler birlikte seçilmemişse verimlilik tehlikeye girebilir.

5.1.2.4.Fidan seçimi

Entansif zeytin yetiştiriciliğinin yeni teknikleri, özellikle köklendirme hormonu kullanımı ve sisleme suretiyle çelik köklendirme gibi, bilimsel ve teknik gelişmelere uygun yeni çoğaltım tekniklerine ağırlık kazandırdı. Piyasada hem çöğür aşılama suretiyle, hem de çelik köklendirme gibi elde edilmiş, geniş bir dizi fidan

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

mevcuttur. Birinin veya diğerinin tercihine karar vermek üreticinin tercihine bırakılmıştır.

Yetişkin zeytin ağaçları büyük ölçüde ne kök sistemleri, ne de uygulanmış olan çoğaltma sistemlerinden etkilenmiş görünmektedir. O halde en düşük bedelle en fazla üretim yapabilen metod tercih edilmelidir.

Aşı ile çoğaltma, sadece daha pratik göründüğünden ve diğer çoğaltım yöntemleriyle (kalın çelik ve yumru) kıyaslandığında, daha uygun olmasından değil, fakat diğer meyve ağaçları yetiştiriciliğinde olduğu gibi, seçilmiş anaçların önemi düşüncesiyle geniş ölçüde kullanılmaktadır.

Fakat bugüne kadar kullanılan anaçlar, seçimleri tamamen tecrübe ölçülerine dayalı olarak yapılan, kültür çeşitlerini tohumlarından elde edilen hetorojen gruplardan ibarettir. Her ne kadar bodurlaştırıcı anaçların seçimi üzerinde bir çok denemeler yapılmışsa da, bunlardan elde edilmiş sonuçlar, bir çok hallerde uyuşma yetersizliği sebebiyle uygulama imkanı göstermemişlerdir.

Eğer anaç etkisi korunmak istenirse, kalemin köklenmesi önlenmeli, aşı anaç üzerine alışılmıştan daha yukarıdan vurulmalı ve esas yerine dikim de derin yapılmamalıdır. Fidanlıkta yüksekten aşı yapmanın teknik sakıncası ve sonraları gençleştirme budaması yönünden bir eksik yönü vardır. Dipten kabaklama zorunluluğu hasıl olan bir ağaçta, sürgünler kalem yerine anaçtan çıkarlar. Bununla beraber şimdi kalemin köklenmesine mani olmak yerine, aşılanmış bitkinin kaleminin kullanılan anaca bağlı kalmadan köklenmesini teşvik edici bir eğilim de göze çarpmaktadır. Bu durum gerçekten yenileme budamasını kolaylaştırır ve dipten kabaklamaya imkan verir.

Sisleme odalarında köklenmiş çeliklerin kök sistemleri, aşılı fidanlarınkinden, hiç olmazsa birkaç yıl, biraz farklıdır. Eski köklerin hepsi, aynı seviyede, çeliğin dibinde ve yüzeye yakın, yatay olarak kalma eğilimindedirler. Halbuki aşılı ağaçlarda kökler yaklaşık 40cm uzunluğunda bir kazık kökten, yüzeyle daha büyük

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

bir açı yaparak, toprak içinde daha derine doğru gelişirler. Her ne kadar bu farklar bir süre sonra kaybolursa da, bunlar ilk gelişme yılarında ve özellikle kurağa, soğuğa vs. dayanıklılık yönünden önemlidirler.

Şu halde, bir entansif tesis için fidanlıkta fidanları seçerken dikkat edilecek ilk nokta, fidanların genetik özellikleri ve sağlıklı olmasıdır. Bundan sonra, yetiştiriciler gövdesi boyunca yere kadar dallanmış, iyi geliştirilmiş bitkiler elde edebilmelidirler. Böyle bitkiler güvenle dikilebilir, istenen şekil verilebilir ve iyi bir gelişme ile erken ürün verimine girer. Bütün bu şartlar fidanın fiyatını düşürmeden gözden geçirilmelidir. En ucuzundan mal alma sonucu yapılan tasarruf, onlarca yıl olabilecek kayıplardan daha fazla olmaz. Bunlar başlangıç masraflarında elde edilebilecek küçük avantajlarla dengelenemez.

Endüstriyel seviyede üretildiğinde aynı fiyat ve kalitede aşılı fidan yahut çelikler arasında tercih yapmak için sebep yoktur.

Bununla beraber, üretim metotlarındaki yeni yönelimleri ve gelecek bir dönemdeki ihtimali ağaçların şiddetli olarak kabaklanacağını düşünerek, aşı kısmından yeni bitki ve gövde teşkil edecek tarzda bir planlama yapılmalıdır. Aşılı veya çelikten elde edilen fidanlar, esas yerlerine fidanlıktaki seviyelerinde veya birkaç cm daha derin dikilmelidirler. Bu, aşılı fidanlarda kalemin köklenmesini kolaylaştırır ve anacın kök sistemi toprakta daha aşağıya gidebilir, soğuk ve kurağa dayanıklılığı artar. Zeytinlik tesisinde genellikle 2 veya 3 yaşlı zeytin fidanları kullanılır. Keza 1 yaşlı fidanlar da kullanılabilir fakat ilk yıllar dikim alanlarında daha itinalı bakım gerekir.

Çoğaltmada kullanılacak bitki materyalinin seçimi, kullanılan tekniklere bakmaksızın, başlıca öneme sahiptir. Çeliklerin yahut kalemlerin hazırlanmasında kullanılacak dallar büyük bir özenle seçilmelidir. Çok kuvvetli dallardan kaçınılmalıdır. Bunlardan elde edilen bitkiler erginleşmemiş özellikte olup verime dönmeleri yavaştır. Aynı zamanda, mutasyon ihtimali seçilecek materyalde,

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

çoğaltılacak çeşitle tam bir uyuşma garantisi vermek bakımından daha büyük bir dikkati gerektirir.

Çoğaltım için seçilecek bu dallara gösterilecek özenden gayri bunların alındığı ağaçlar da dikkatle incelenmelidir. Böylece, düşük değerdeki yahut zayıf verimle klonların çoğaltılması ve hastalıkların yayılması önlenmelidir.

5.2.Organik Yağlık Zeytin Yetiştiriciliği

Organik yağlık zeytin üretimi genel şartlar itibariyle Konvansiyonel yağlık zeytin üretimi gibi olsa da organik üretimin kendine özgü kural ve ilkeleri çerçevesinde kontrol altında yapılmaktadır.

Tarımsal üretimde kullanılan kimyasalların (ilaç, gübre gibi) olumsuz etkilerinin insan ve toplum sağlığı üzerindeki zararları artarak kendini hissettirmeye başlamıştır. Tüm bu olumsuz etkilerin ortadan kaldırılması amacıyla kimyasal gübre ve tarımsal savaş ilaçlarının hiç ya da mümkün olduğu kadar az kullanılması, bunların yerini aynı görevi yapan organik gübre ve biyolojik savaş yöntemlerinin alması temeline dayanan Ekolojik Tarım Sistemi geliştirilmiştir. FAO ve Avrupa Birliği tarafından Konvansiyonel tarıma alternatif olarak da kabul edilen bu üretim şekli değişik ülkelerde farklı isimlerle anılmaktadır. Almanca ve Kuzey Avrupa dillerinde “Ekolojik Tarım”, Fransızca, İtalyanca ve İspanyolca’da “Biyolojik Tarım”, İngilizce’de “Organik Tarım” Türkiye’de ise "Ekolojik veya Organik Tarım" eş anlamlı olarak kullanılmaktadır.

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

5.2.1.Organik tarımın amacı

Ekolojik sistemde hatalı uygulamalar sonucu kaybolan doğal dengeyi yeniden kurmaya yönelik, insana ve çevreye dost üretim sistemlerini içermekte olup, esas olarak sentetik kimyasal tarım ilaçları, hormonlar ve mineral gübrelerin kullanımını yasaklaması yanında, organik ve yeşil gübreleme, münavebe, toprağın muhafazası, bitkinin direncini artırma, doğal düşmanlardan faydalanmayı tavsiye eden, bütün bu olanakların kapalı bir sistemde oluşturulmasını öneren, üretimde sadece miktar artışının değil aynı zamanda ürün kalitesinin de yükselmesini amaçlayan alternatif bir üretim şeklidir.

Son yıllarda gerek tarımsal ilaçların, gerekse gübrelerin bilinçsizce kullanımı bitkisel üretimde artışın yanında kalitesiz ve insan sağlığını tehdit edecek ürünlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Toprağın derinlerine sızan fosfor ve nitrat tatlı su kaynaklarına ulaşmakta bu da insan, evcil hayvan ve yaban hayatı açısından ciddi problemlere yol açmaktadır. Ayrıca kimyasal tarım ilaçları toprakta birikmekte, bitki sağlığını olumsuz yönde etkileyerek ekolojik dengeyi bozmaktadır.

Bu olumsuz koşullar karşısında gelir düzeyi yüksek olan ülkeler başta olmak üzere birçok ülkede bilinçlenerek örgütlenen üretici ve tüketiciler, doğayı tahrip etmeyen yöntemlerle insanlarda zehirli etki yapmayan tarımsal ürünleri üretmeyi ve tüketmeyi tercih etmişler. Bu amaçla yeni bir üretim tarzı olarak Ekolojik veya Organik Tarım ortaya çıkmıştır.

Bu çerçevede ekolojik tarım hatalı uygulamalar sonucu kaybolan doğadaki dengeyi yeniden kurmaya yönelik, toprağın verimliliğinde devamlılık sağlayan biyolojik mücadele ile hastalık ve zararlıları kontrol altına alarak, insana ve çevreye dost üretim sistemlerini içeren, sentetik kimyasal gübre ve ilaçların kullanımını yasaklayan, organik ve yeşil gübreleme, ekim nöbeti ve toprak muhafazasını tavsiye

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

eden, her aşaması kontrol altında olan elde edilen ürünün sertifika ile belgelendiği bir üretim şeklidir.

Tanımdan da anlaşıldığı gibi ekolojik tarım bir ürünün ekim veya dikiminden sonra hiçbir uygulama yapılmadan kendi haline terk edilmesi veya eskimiş bir işletmecilik şekline dönüş değildir. Aksine geleceğin ihtiyaçlarına yönelik görüşlere dayanan, dikkat, bilgi ve özveri gerektiren bir tarım şeklidir.

Organik Tarım; üretimde kimyasal girdi kullanmadan, üretimden tüketime kadar her aşaması kontrollü ve sertifikalı tarımsal üretim biçimidir. Organik tarım, eko sistemde hatalı uygulamalar sonucu kaybolan doğal dengeyi yeniden kurmaya yönelik, insana ve çevreye dost üretim sistemlerini içermektedir.

Her türlü sentetik, kimyasal ilaçlar ve gübrelerin kullanımının yasaklanması yanında organik ve yeşil gübreleme, münavebe, toprağın" muhafazası, bitkinin direncini artırma, parazit ve predatörlerden yararlanmayı tavsiye eden bütün bu üretim tarzında üretimde miktar artışı değil ürünün kalitesinin yükseltilmesini amaçlanmaktadır. Günümüzde sadece organik tarımla toprak ve su kaynakları ile havayı kirletmeden, çevre, bitki, hayvan ve insan sağlığını korumak mümkün olmaktadır.

5.2.2.Organik tarımın gerekliliği

Çevrenin, doğal kaynakların korunması ve bozulan ekolojik dengenin yeniden tesisi, sürdürülebilir tarım, toprağın yaşatılması, flora ve faunanın korunması biyolojik

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

çeşitliliğin devamı ve kimyasal kirlilik ile zehirli kalıntının da sonlandırılması temel amaç olmuştur. Günümüzde tüm dünyada çevrenin, insan ve toplum sağlığının korunması konusunda ülkelere göre farklı düzeylerde olmakla birlikte büyük gelişmeler meydana gelmiştir.

Bugün konvansiyonel tarımın üretim artışına yönelik aşırı miktarda sentetik ve kimyasal girdi kullanımı sonucu çevre kirliliği önemli boyutlara ulaşmıştır. Tarım yarattığı kirlilik doğal dengenin bozulmasına neden olurken çevre kirliliği ve besin zinciriyle tüm canlılara ulaşabilen hayati tehlikeye de yol açmaktadır.

Doğal dengenin bozulmasına örnek olarak, toprağın erozyona uğraması ile toprak kayıplarındaki nispi artışlar, toprakta organik madde ve humus yokluğu nedeniyle toprak mikroorganizma hayatının tahribi, toprak profilinde A horizonunun kaybı ve mineral toprak profilinin kaybı ve benzeri olayları gösterilebilir. Sürekli monokültür, münavebenin gereği gibi yapılmaması söz konusu ürünlere zarar veren hastalık ve zararlıların aşırı çoğalmalarına neden olmuştur. Mücadele etmek için bilinçli olarak kullanılmayan sentetik kimyasal pestisidler, bazı faydaları ırkların kaybolmasına neden olmuş ve biyolojik mücadele ortamı tahrip edilmiştir. Verimliliği artırmak için toprakların aşırı şekilde sentetik mineral maddelerle gübrelenmesi özellikle çabuk yıkanan azotlu gübrelerin yeraltı sularına kadar ulaşmasıyla, hayvan ve insanlarda nitrat zehirlenmeleri görülmüştür.

Konvansiyonel tarımda ürünün kalitesinin ikinci plana atılması ekonomik üretim yapmak için mekanizasyonun artırılması ve özellikle bilinçsiz uygulamalar, toprağın canlı tabakasını yok etmiştir. Toprakta oluşan sert tabakalar, sıkışmalar yaratarak erozyonu teşvik etmiştir.

Verim artışı sağlanırken, üretimde ekolojik denge bozulmuş, iyi tarım toprakları elden çıkmış ve toprağın canlı kışımın ölmüştür. Topraktan kaybolan bu maddelerin tekrar telafisi çok pahalıya mal olmaya başlamış ve bazen de imkansız hale gelmiştir. Dünya nüfusunun artması ve entansif tarımın yaygınlaştırılması, birim başına düşen verimin ve dolayısı ile üretimin artırılması için sağlanan teşvikler ve

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

aşırı destekler sonucu ve 1970'de pestisitlerin ve kimyasal gübrenin keşfi ile "Yeşil Devrim" olarak adlandırılan tarımsal üretimin artırılma çabalarının dünyadaki açlık sorununa çözüm olmadığı, aksine doğal dengeyi ve insan sağlığını sürekli bozduğunu gören gelişmiş ülkeler organik tarım, sürdürülebilir tarım ve değişik tarım alternatifleri konusunda çalışmalara başlamışlardır.

5.2.3.Organik tarımın ilkeleri

Ekolojik tarımda farklı bitkisel ve hayvansal ürünler için farklı üretim yöntemleri mevcut olup bunların ortak ilkeleri şunlardır.

1-Ekolojik üretim yapan tarım işletmelerinde doğal kökenli hammaddeler kullanılarak üretim yapılmalıdır.

2-Ham maddelerin ve diğer işletme girdilerinin çevreyi tehdit eden her türlü etkisi azaltılmalı veya bunlardan tamamen kaçınılmalıdır. Mesela organik tarımda kullanılacak fide-tohum, fidan vs. ilaçsız olmalıdır

3-Toprağın işletilmesi ve içindeki canlı faaliyetin devamı için nöbetleşe ekim ve organik gübreleme yapılmalıdır. Bunun için çiftlik gübresi ve organik atıklardan oluşan kompost ve yeşil gübre kullanılmalıdır. Ayrıca uygun toprak işleme aletleri kullanılmalı, gereğinden fazla sayıda toprak işlemeden kaçınılmalıdır.

4-Ekolojik ortama uygun dengeli karışımlar yapılarak nöbetleşe ekimde baklagillere ağırlık verilmelidir.

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

5-Bitki tür ve çeşitlerinin seçiminde üretim yapılacak yerin ekolojik koşulları göz önünde bulundurmalı bu koşullara uygun dayanıklı, tohum, fidan ve hayvan kullanılmalıdır.

6-Zararlılarla mücadelede biyolojik yöntemlere başvurulmalıdır.

7-Hayvansal üretimde ise ağıl ve ahırların usluna uygun olması, beslenme ihtiyacının mümkün olduğu ölçüde işletmeden karşılanması yemlere kimyasal maddeler (antibiyotikler,kilo artırıcı katkı maddeleri vs) katılmaması gerekir.

8-Yetiştiricilikte yem ihtiyacının karşılanmasında 1 ha alan için 1 büyükbaş hayvan düşünülmelidir.

9-Ekolojik tarımda yeter miktarda ve yüksek kalitede gıda üretmek, maksimum verimden önce gelmelidir.

10-Enerji kaynağı olarak güneş enerjisi ve rüzgar enerjisi gibi doğal enerji kaynakları olabildiğince tercih edilmelidir.

11-Ekolojik tarım işletmelerinin kazançları, imkanları üreticiyi ve çalışanlarını tatmin etmelidir.

12-Sentetik kimyasal gübreler ve sentetik ilaçlar, depoda kuruyuculuğu artıran ve hasattan sonra olgunlaşmayı teşvik eden sentetik kimyasal maddeler, bitki ve hayvan yetiştirmede kullanılan hormonlar ve büyüme düzenleyici maddelerin ekolojik tarımda kullanımı yasaktır.

13-Ekolojik tarım sentetik ve kimyasalların kullanımını yasakladığından çiftlik gübresi, kanatlı gübresi, çiftlik ve sıvı atıkları, saman, torf, mantar üretim artığı, organik ev artıkları kompostu, hayvansal atıkların işlenmiş ürünleri, deniz yosunları ve yosun ürünleri, talaş, ağaç kabuğu, odun artıkları, tabii fosfat kayaları gübre olarak kullanılabilir.

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

Bitki koruma açısından ise izin verilen birtakım ilaçların yanında kükürt, bordo bulamacı, Arap sabunu kullanılabilir.

5.2.4.Dünyada ve Türkiye'de organik tarım

5.2.4.1.Dünya'da organik tarım

Ekolojik Tarım Avrupa'da 1910'larda uygulanmaya başlamış, kontrollü üretim ise 1930'lu yıllarda yaygınlaşmıştır. Zaman içerisinde küçük çapta da olsa artan oranda bir gelişme göstermiş ve 1970'li yıllarda ticari anlamda önem arzetmeye başlamıştır. Bu hareket 1972 yılında Almanya'da Uluslararası Ekolojik Tarım Hareketleri Federasyonu'nun (IFAOM) kurulmasıyla daha düzenli bir hale gelmiştir. IFAOM tüm dünyadaki ekolojik tarım hareketlerini bir çatı altında toplamayı, hareketin gelişimini sağlıklı bir şekilde yönlendirmeyi, gerekli standart ve yönetmelikleri hazırlamayı, tüm gelişmeleri üyelerine ve çiftçilere aktarmayı amaçlamaktadır.

Ekolojik Tarım uygulanan alanlar Avrupa ülkelerindeki tarım alanlarının % 2-3'ü dolayındadır. Bunda tarımsal hareketler üzerinde kuvvetli bir etkiye sahip olan kimyasal endüstrinin etkisi büyüktür. Tüm bunlara karşın ekolojik tarım faaliyetleri her yıl yaklaşık %20-30'luk büyüme hızındadır. 1986 yılında 120.000 hektar olan üretim alanı 1977'de 1,8 milyon hektara ulaşmıştır. Aynı dönemde işletmelerin sayısı da 7.000'den 73.000'e yükselmiştir. Bazı tahminlere göre önümüzdeki 10 yıl içinde dünya ticaret hacminin 11 milyar'dan 100 milyar ABD dolarına yükseleceği kabul edilmektedir. Özellikle AB Ülkelerinde bu konunun önemi anlaşılmış olup; hükümetler düzeyinde ve üniversitelerde büyük gelişmeler görülmektedir.

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

5.2.4.2.Türkiye’de organik tarım

Dünya ticareti 1970'li yıllarda başlamış olan ekolojik tarımdaki gelişmelere uygun olarak, Avrupa orijinli firmalar Türkiye'deki firmalardan ekolojik ürün talebinde bulunmuş ve böylece 1984-1985 yıllarında ülkemizde ekolojik tarım başlamıştır. Bu yıllarda Türkiye‘nin geleneksel ihraç ürünlerinden kuru İncir ve kuru Üzüm ile Ege bölgesinde gerçekleştirilmiştir. Daha sonra bu ürünlere kuru Kayısı, Fındık gibi ürünler de katılarak farklı bölgelerimize yayılmıştır.

İlk yıllarda Avrupa kökenli bazı firmalar kendi ihtiyaçları olan ürünleri anlaşmalı çiftçilerle yetiştirmek ve elde edilen ürünleri Türk ihracatçıları vasıtasıyla kendi ülkelerine ithal edebilmek için Türkiye'de ekolojik üretim projeleri tesis etmişlerdir. İlk yıllardaki bu ekolojik üretim faaliyetlerinin danışmanlık, teftiş ve sertifikasyon gibi vazgeçilmez esasları tamamıyla yabancı kişi ve kuruluşlarca yerine getirilmiştir. 1990'lı yılların başında bu konularda az sayıda da olsa Türk uzmanlar yetişmişler ve yabancı firmaların ülkemizdeki temsilciliğini yapmaya başlamışlardır.

Ekolojik Tarım hareketini sağlıklı bir şekilde gerçekleştirmek amacıyla 1992 yılında Ekolojik Tarım Organizasyonu Derneği (ETO) kurulmuştur. Aynı yıl içinde İzmir'de yapılan "2. Akdeniz Ülkelerinde Ekolojik Tarım Konferansı", ETO tarafından organize edilmiştir. Bu şekilde ekolojik tarım alanında ülkemizde yeni bir süreç başlamış olup, İzmir bu hareketin merkezi durumuna gelmiştir.

Ekolojik Tarım faaliyetlerinin ülkemizde ilk olarak Ege bölgesinde İzmir'de başlamış olması, ürün işleme tesislerinin büyük kısmının İzmir'de olması ve üretilen ürünlerin büyük kısmının İzmir limanından ihraç edilmesi nedeniyle, organizasyon kuruluşları, kontrol ve sertifikasyon firmaları gibi ekolojik tarım sektörünün hemen tüm kuruluşlarının merkez büroları İzmir'de yer almaktadır.

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

ETO’ nun da katkılarıyla "Bitkisel ve Hayvansal Tarım Ürünlerinin Ekolojik Metotlarla Üretilmesine İlişkin Yönetmelik", Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından 18 Aralık 1994 tarihinde yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmelik AB normlarına uygun olarak hazırlanmıştır. Organik ürünlerin dış satımını düzenlemek üzere çalışmalar da devam etmektedir.

Günümüzde yaklaşık 92 değişik üründe, 46.523 bin hektarlık arazi üzerinde 12.275 kadar üretici 168.306 ton ekolojik üretim yapmaktadır. Gümrük mevzuatındaki bazı problemler nedeniyle ekolojik tarım sektörünün dışsatım yoluyla ekonomiye katkısı net olarak bilinmemekle birlikte yıllık 150 milyon dolar civarında olduğu tahmin edilmektedir.

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

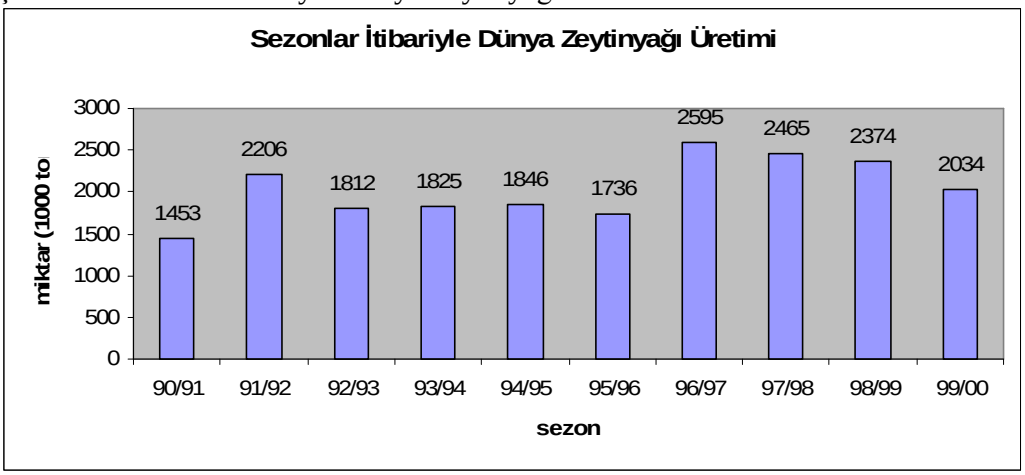
6.DÜNYADA VE TÜRKİYEDE YAĞLIK ZEYTİN VE ZEYTİNYAĞI ÜRETİMİ VE TİCARETİ

6.1.Dünyada Durum

6.1.1.Üretim ve tüketim durumu

Dünyada 9.8 milyon ha. alan üzerinde mevcut toplam 850 milyon adet zeytin ağacının %98'i Akdeniz havzasında bulunmaktadır. Dünya zeytinyağı üretiminin ise %95'i Akdeniz ülkelerinde yapılmaktadır.

Şekil 6.1.Sezonlar İtibariyle Dünya Zeytinyağı Üretimi

Kaynak: GÖKSU,Ç.,2000,"Zeytinyağı Dış Pazar Araştırması" İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi (İGEME), Ankara

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

90/91-97/98 sezonları arasında dünya zeytinyağı üretimi ortalama 1.992 bin ton olarak gerçekleşmiş bunun %76'sı AB'de, %8.2'si Tunus'ta, %4.3'ü de Türkiye'de gerçekleşmiştir. 1998/99 sezonunda dünyada toplam 2.374 bin tonluk zeytinyağı üretiminde AB'nin %73, Türkiye'nin %8.5 ve Tunus'un %6.5 payının olduğu tahmin edilmektedir. 1995/96 sezonun yok sezonu olması ve kuraklık nedeniyle üretim gerçekleşmesinden sonra, ağaçların 1996/97 sezonuna hazırlanması ve AB ülkelerinin yanı sıra Türkiye ve Tunus'ta da yüksek üretim gerçekleşmesi sonucu dünya üretimi de rekor seviyede gerçekleşmiştir. 1998/99 sezonunda ise özellikle İspanya'da görülen kuraklık nedeniyle üretim azalmasından dolayı AB'nin toplam arzı da düşmüştür. 1999/2000 sezonunda İspanya ve Yunanistan'da üretimin düşeceği ve dünya üretiminin de 2.000 ton seviyelerine gerileyeceği tahmin edilmektedir. 1998/99 sezonunda AB ülkeleri içinde de İtalya'nın 397 bin ton, Yunanistan'ın 473 bin ton, İspanya'nın 790 bin ton üretimlerinin gerçekleştiği, 1999/2000 sezonu için de İtalya'nın 620 bin ton, İspanya'nın 550 bin ton, Yunanistan'ın da 350 bin ton üretimleri olacağı tahmin edilmektedir.

6.1.2.Ülkeler itibariyle dünya zeytinyağı üretimi

Çizelge 6.1.Ülkeler İtibariyle Dünya Zeytinyağı Üretimi (M: Bin Ton)

Ülke	90/91-97/98 (8 Sezon Ortalaması)		1998/99		1999/00	
	M	% pay	M	% pay	M	% pay
AB Ülkeleri	1.514	76	1.698	71,6	1.563	76,8
Tunus	163	8,2	215	9,1	200	9,4
Türkiye	86	4,3	170	7,2	70	3,4
Suriye	80	4	115	4,8	80	3,9
Fas	53	2,7	65	2,7	40	2,0
Cezayir	28	1,4	40	1,7	25	1,2
Diğer	68	3,4	70	2,9	56	2,8
Dünya	1.992	100,0	215	100,0	2.034	100,0

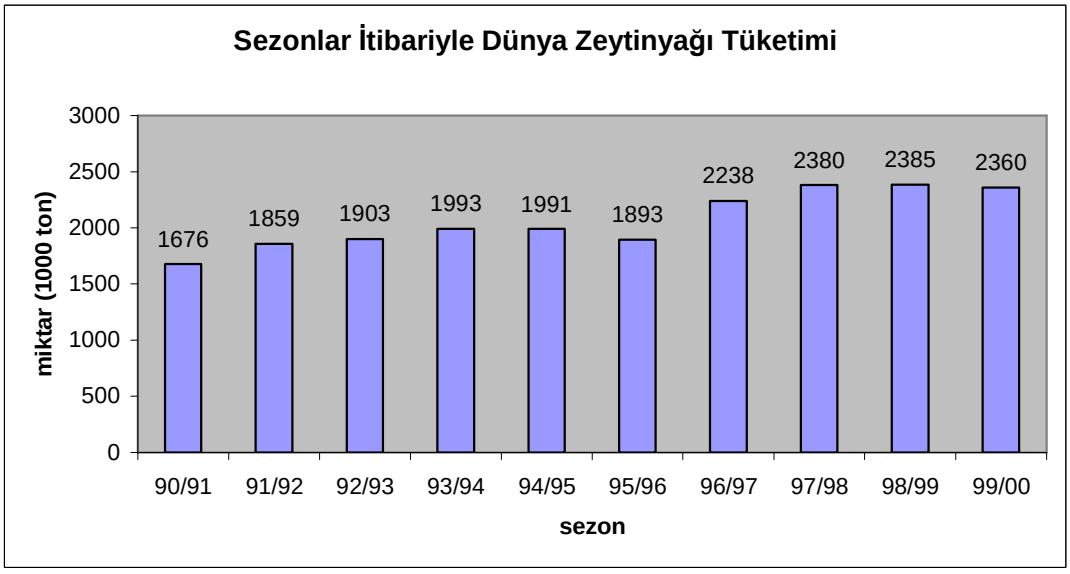
Kaynak: GÖKSU,Ç.,2000,"Zeytinyağı Dış Pazar Araştırması" İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi (İGEME), Ankara

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

Son yıllarda dünya üretiminde ki artış ile birlikte zeytinyağına olan talep de olumlu yönde gelişmiş ve dünya tüketiminde artış görülmüştür. 1996/97 sezonunda üretimdeki büyük arışla birlikte fiyatların düşmesi sonucu tüketimde de bir sıçrama olmuştur. Zeytinyağı fiyatlarındaki azalma tüketimi beklenenden fazla oranda arttırdığından zeytinyağına olan talebin fiyat esnekliğinin oldukça fazla olduğu düşünülmektedir. Aynı şekilde zeytinyağı fiyatlarının artması da talebin diğer yağlara kaymasına neden olmakta ve zeytinyağı tüketimi düşmektedir.

6.1.3.Sezonlar itibariyle dünya zeytinyağı tüketimi

Şekil 6.2.Sezonlar İtibariyle Dünya Zeytinyağı Tüketimi

Kaynak: GÖKSU,Ç.,2000,"Zeytinyağı Dış Pazar Araştırması" İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi (İGEME), Ankara

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

Tüketim artışında UZK'nın dünyada yürüttüğü tanıtım faaliyetleri de önemli rol oynamaktadır. Dünya zeytinyağı tüketimi sezonlara göre farklılıklar göstermesine rağmen değişim üretim ve ihracatta olduğu kadar çarpıcı olmamaktadır. 1998/99 sezonuna kadar olan 8 sezonda ortalama tüketim 1.991 bin ton olmuş ve küçük dalgalanmalara rağmen artış göstermiştir. Oil World dergisinde, dünyada tüketilen 100 kg yağın ancak 2kg'ının zeytinyağı olduğu ve tüketiminin de en çok Akdeniz ülkelerinde gerçekleştiği belirlenmektedir.

Dünya zeytinyağı tüketiminde son sekiz sezondaki %73'lük payı ile AB en önemli yere sahiptir. Türkiye'nin dünya tüketiminden aldığı pay ise %3 seviyesindedir. AB içi tüketimde de en başta sırasıyla İtalya, İspanya ve Yunanistan bulunmakta, bu ülkeleri Fransa takip etmektedir. Geleneksel üretici ve tüketici ülkelerin dışında son yıllarda UZK'nın yoğun tanıtım kampanyalarının da etkisiyle ABD ve Japonya'da tüketimin arttığı görülmektedir. ABD dünya tüketimindeki %6'lık payı ile AB ülkelerinin ardından 2. sırada gelmektedir. Gelişmekte olan ülkelerdeki nüfus ne alım gücünün yükselmesiyle gelecekte dünya zeytinyağı tüketiminin daha da artması beklenmektedir.

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

6.1.4.Ülkeler itibariyle dünya zeytinyağı tüketimi

Çizelge 6.2.Ülkeler İtibariyle Dünya Zeytinyağı Tüketimi (M: Bin Ton)

Ülke	90/91-97/98 (8 Sezon Ortalaması)		1998/99		1999/00	
	M	% pay	M	% pay	M	% pay
AB Ülkeleri	1.441	72,4	1.669	70,0	1.679	71,1
ABD	110	5,5	157	6,6	161	6,8
Suriye	75	3,8	88	3,7	85	3,6
Türkiye	61	3,1	97	4,1	60	2,5
Tunus	54	2,7	49	2,1	65	2,8
Fas	43	2,2	55	2,3	50	2,1
Cezayir	28	1,4	35	1,5	29	1,2
Diğer	179	9,0	235	9,9	231	9,8
Dünya	1.991	100,0	2.385	100,0	2.360	100,0

Kaynak: GÖKSU,Ç.,2000,"Zeytinyağı Dış Pazar Araştırması" İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi (İGEME), Ankara

6.2.Türkiye'de Durum

6.2.1.Türkiye'nin Zeytin Ağaç Sayısı, Kapladığı Alan ve Zeytin Üretimi

Çizelge 6.3.Türkiye'nin Zeytin Ağaç Sayısı, Kapladığı Alan ve Zeytin Üretimi

Yıl	Ağaç Sayısı (1000 Adet)		Kapladığı Alan (ha.)	Zeytin Üretimi (ton)		
	Meyve veren	Meyve vermeyen		Toplam	Yemeklik	Yağlık
1990	80.600	5.960	866.000	1.100.000	337.000	763.000
1991	81.520	6.185	877.000	640.000	181.000	459.000
1992	81.260	5.828	871.000	750.000	231.000	519.000
1993	81.703	5.460	872.000	550.000	200.000	350.000
1994	82.192	5.955	881.000	1.400.000	350.000	1.050.000
1995	81.437	6.144	556.000	515.000	206.000	309.000
1996	83.200	6.540	568.000	1.800.000	435.000	1.365.000
1997	85.700	10.000	658.000	520.000	200.000	320.000
1998	85.850	7.600	600.000	1.650.000	430.000	1.220.000

Kaynak: GÖKSU,Ç.,2000,"Zeytinyağı Dış Pazar Araştırması" İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi (İGEME), Ankara

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

Zeytin ağacının özelliğinden kaynaklanan periyodisiteden dolayı zeytin üretimi yıllara göre inişli çıkışlı bir grafik izlemekte ve üretime bağlı olarak bir yıl düşük (yok yılı) bir yıl yüksek (var yılı) ürün alınmaktadır. 1994 yılına kadar kuraklık ve don zararı gibi iklim etkilerinin yanı sıra ekonomik sebepler nedeniyle üretim düşük seyretmiştir. Ancak son beş sezonda iklim koşullarının düzelmesi, yeni zeytin fidanlarının dikimi ve üreticilerinin zeytin üretimine özendirilmesi ile birlikte uygun bakım, hasat ve sulama konusunda eğitilmesine yenilik çalışmalar sonucunda zeytin üretimi artış göstermiştir. Yine de var yıllarda ağaçların çok mahsulü bir yıl geçirmelerinden dolayı hasatın uzaması sebebiyle zeytin ağaçlarının vejetasyon periyodunu tam olarak tamamlayamaması ve halen sırıkla hasat yapılan yerlerde ağaçlardaki yeni ürün verecek olan sürgünlerin zarar görmesi gibi sebeplerden dolayı var ve yok yılları arasındaki makas büyük olmaktadır.

Zeytin ağacında görülen periyodisitesinden doğal olarak zeytinyağı üretimi de etkilenmektedir. Zeytinyağı üretiminde büyük yükseliş ve düşüşler olmasına rağmen var ve yok yılları ayrı ayrı incelendiğinde zeytinyağı üretiminde de son beş sezonda artan bir seyir olduğu göze çarpmaktadır. Zeytin üretimindeki olumlu gelişmelere paralel olarak son yıllarda zeytin sıkma tesislerinin modernleşmesi, kapasitelerinin artması ve modern rafine zeytinyağı işleme tesislerinin devreye girmesi ile zeytinyağı üretimi ve kalitesinde de ilerleme kaydedilmiştir. 1994/95 sezonu öncesinde ortalama zeytinyağı üretimi 61 ton iken bu sezondan sonra ortalama 122 bin ton olmuş, son dokuz sezon ortalaması da 95 bin ton olarak gerçekleşmiştir. UZK (Uluslar arası Zeytinyağı konseyi–lnternational Olive Oil Council–IOOC)'nın, yok sezonu olan 1999/2000 sezonunda Türkiye'nin zeytinyağı üretimi için tahmini ise 70 bin tondur. Toplam üretimdeki artış daha çok var yıllardaki üretim artışlarından kaynaklanmaktadır. Üretimdeki artışın sürekli kılınması, var ve yok yıllardaki makasın azalmasına bağlıdır.

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

6.2.2.Türkiye'de organik zeytin üretim alanları, üretim miktarı ve ticareti

Çizelge 6.4.Türkiye'de Organik Zeytin Üretim Alanları, Üretim Miktarı ve Ticareti (Tarım.gov.tr)

İller	Üretim miktarı(ton)	Yaş(taze)ton	Konserve	Diğer	Top üretim	İç pazar(ton)	İhracat(ton)
AYDIN	1.571,87	192,04		217,44	409,48	26,82	92,50
BALIKESİR	130,00						
BİKECİK	2,50						
ÇANAKKALE	4.885,20	1.111,60		29,60	1.141,20		
GAZİANTEP	238,10				0,00		
İZMİR	3.411,50	95,90	2,88	570,02	668,80	18,22	77,87
KİLİS	87,75	87,75			87,75		
MANİSA	195,90	167,70			167,70		
MUĞLA	8,82	8,82		0,03	8,85	0,03	
ŞANLIURFA	160,00				0,00		
YALOVA	5,55	5,55			5,55	5,55	
TOPLAM	10.697,19	1.669,36	2,88	817,09	2.489,33	50,61	170,37

Kaynak: GÖKSU,Ç.,2000,"Zeytinyağı Dış Pazar Araştırması" İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi (İGEME), Ankara

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

6.2.3.Sezonlar itibariyle Türkiye zeytinyağı üretimi

Şekil 6.3.Sezonlar İtibariyle Türkiye Zeytinyağı Üretimi

Kaynak: GÖKSU,Ç.,2000,"Zeytinyağı Dış Pazar Araştırması" İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi (İGEME), Ankara

Zeytin ve zeytinyağı üretimi daha çok Ege ve Marmara bölgesinde gerçekleşmektedir.

Aydın, İzmir, Muğla, Balıkesir ve Çanakkale üretimin gerçekleştiği başlıca illerimizdendir. İzmir Ticaret Borsasının Ege Bölgesi 1999/2000 sezonu Zeytin ve Zeytinyağı Rekolte Tahmin Raporunda; bir önceki sezonda Ege Bölgesindeki ağaçların çok dolu bir yıl geçirmesi, hasat sezonunda sürekli yağan yağmurların olumsuz etkisi, hasadın birçok yörede Nisan-Mayıs aylarına sarkması ve yine çoğunlukla geleneksel hasat yöntemi olan sırıkla hasatın uygulanması nedenleriyle,1999/2000 sezonunda düşük bir ürün rekoltesinin gerçekleşeceğinin tahmin edildiği belirtilmektedir. Bu olumsuz durumdan en fazla etkilenen illerimizin ise sırayla ağaç başına 2 kg zeytin verimiyle İzmir, 2.1kg ile Aydın, 2.2 kg ile Muğla

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

olduğu bildirilmektedir. Bu yörelerde verim düşüklüğünde budama, gübreleme, sulama, toprak işleme, hastalık ve zararlılarla mücadele konularındaki yetersizliklerin de etkili olduğu belirtilmektedir.

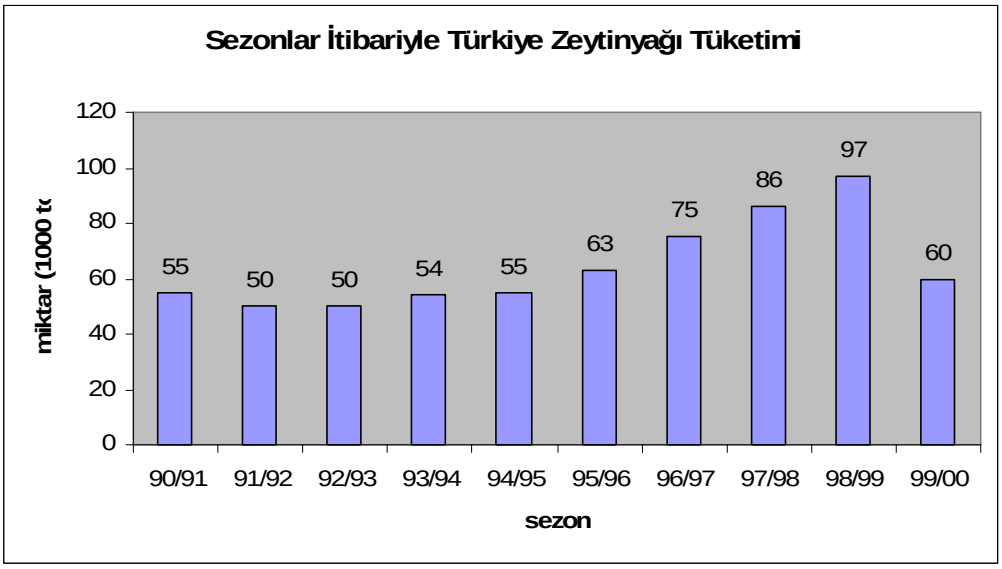
Anılan raporda 1999/2000 üretim sezonunda Ege bölgesinde yer alan zeytinci illerden Balıkesir, Çanakkale, Manisa, Aydın, Muğla ve İzmir'de toplam 62.867.518 adet meyve veren, 4.169.822 adet meyve vermeyen ağacın bulunduğu, ağaç başına 3.7 kg verim ile 230.984 ton zeytin tanesi alınacağı, bunun 78.948 tonunun sofralığa, 152.036 tonunun ise yağlığa ayrılacağı, bu yağlık zeytinden de 1/5 randımanla yaklaşık 30.000 ton zeytinyağı elde edileceği tahmin edilmektedir. Ayrıca Güneydoğu Anadolu, Akdeniz ve Marmara Bölgelerinin Tarım Müdürlüklerinin verilerine göre bu bölgelerde üretilecek toplam 24 bin ton zeytinyağı ile birlikte ülkemiz 1999/2000 sezonu zeytinyağı rekoltesinin toplam 54 bin ton olacağının tahmin edildiği belirtilmektedir.

6.2.4.Sezonlar itibariyle Türkiye zeytinyağı tüketimi

Türkiye'de zeytinyağı üretiminde son yıllarda görülen artışlara rağmen tüketimde istenilen düzeye ulaşılamamıştır. Diğer üretici ülkelerin aksine Türkiye'de zeytinyağı tüketimi düşük kalmaktadır. İspanya ve İtalya'da kişi başına düşen tüketim miktarı yılda 10-12kg, Yunanistan'da 20kg iken bu rakam ülkemizde 1kg seviyesine ulaşmaktadır. Zeytinyağı tüketiminin arttırılması için izlenebilecek politikaları iç ve dış piyasalarda ayrı ayrı olmak üzere incelenmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

Şekil 6.4.Sezonlar İtibariyle Türkiye Zeytinyağı Tüketimi

Kaynak: GÖKSU,Ç.,2000,"Zeytinyağı Dış Pazar Araştırması" İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi (İGEME), Ankara

Üretimde periyodisiteye bağlı olarak görülen üretim ve verim düşüklükleri zeytinyağının diğer bitkisel yağlara göre daha pahalı olmasına yol açmaktadır. Ayrıca sağlık ve beslenme açısından diğer yağlara göre daha iyi olmasına rağmen zeytinyağının tanıtımının yeterince yapılmaması da tüketimini olumsuz yönde etkilemektedir. Son yıllarda ülkemizde toplam tüketimde artış görülmesine rağmen üretimle tüketim arasındaki fark artmaktadır. Türkiye'nin son 9 sezondaki ortalama tüketimi 65 bin ton olmuştur. 1994/95 sezonundan itibaren rekor üretim ve yok sezonlarına devreden stoklar sonucu toplam arzda görülen artışlar nedeniyle düşen fiyatlar tüketimi de artırmıştır. Ancak tüketimdeki artış nüfus artışının altında kaldığından kişi başına tüketimde de fazla değişiklik görülmemektedir. 1999/2000 sezonunda üretimdeki azalma ve geçen sezondan yeterli stok devretmemesi nedeniyle fiyatların yükselmesi ile birlikte tüketiminin de 60 bin ton ile son 9 sezon ortalamasının altına düşeceği öngörülmüştür.

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

6.2.5.Türkiye zeytinyağı fabrika sayısı ve kapasite kullanımı

Çizelge 6.5.Türkiye Zeytinyağı Fabrika Sayısı ve Kapasite Kullanımı

Sezon	Üretim (ton)	Kurulu Kapasite Oranı (ton)	Kapasite Kullanım Oranı (%)	Klasik Sistemler (adet)		Modern Sistem (adet)	Fabrika Sayısı (adet)
				Hidrolik Pres (sulu)	Süper Pres (kuru)	Kontinu (santirfuj)	
1997/98	40.000	267.000	15	496	100	383	810
1998/99	200.000	272.000	74	480	95	400	813

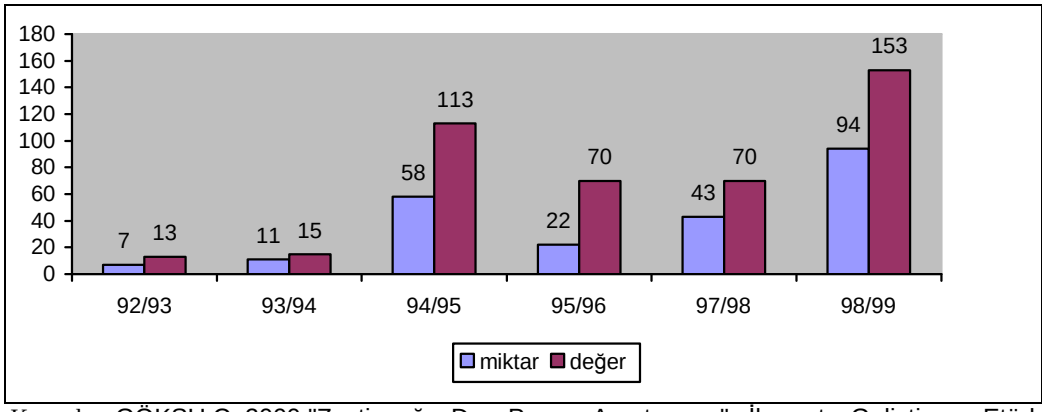
Kaynak: GÖKSU,Ç.,2000,"Zeytinyağı Dış Pazar Araştırması" İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi (İGEME), Ankara

Periyodisiteden kaynaklanan üretim ve kapasite kullanım oranı yıllar itibariyle büyük farklılıklar göstermektedir.

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

6.2.6.Sezonlar itibariyle Türkiye zeytinyağı ihracatının gelişimi

Şekil 6.5.Sezonlar İtibariyle Türkiye Zeytinyağı İhracatının Gelişimi
(Miktar: Bin Ton, Değer: Milyon ABD $)(Dış Ticaret Müsteşarlığı EBİM Kayıtları)

Kaynak: GÖKSU,Ç.,2000,"Zeytinyağı Dış Pazar Araştırması" İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi (İGEME), Ankara

1996/1997 sezonundaki rekor üretim ve 1997/98 sezonuna devreden stoklar nedeniyle Türkiye'nin toplam zeytinyağı arzı bu iki sezonda yüksek olmuş ancak ihracatımızın büyük bölümünün yönlendiği rakip AB ülkelerinde, özellikle İspanya'da yeterli üretimin oluşması sonucu bu ülkelerin ithal fiyatları da düşmüştür. Bu nedenle bu sezonlarda ihracatımız düşük gerçekleşmiş ve mevcut ihracattan da daha az gelir elde edilmiştir. Ancak 1998/99 sezonunda İtalya ve İspanya'da ürün rekoltelerinin düşük gerçekleşmesinden ve bu ülke tüccarlarının yüksek fiyatlar nedeniyle iç piyasadan sağlayamadıkları ürünü ülkemizden temin etme yoluna gitmelerinden dolayı ihracatımız yüksek seviyelere ulaşmıştır. Aynı zamanda zeytinyağında KDV nin %8 den %1 e indirilmesi, 1988 yılında zeytinyağına prim uygulamasına başlanması, zeytinyağı ihracatında prelevmanın kaldırılması ve kutulu zeytinyağı ihracatında iadenin 96 $/ton dan 200 $/tona yükseltilmesi, gerek iç piyasanın canlanması gerekse ihracatımız açısından olumlu etki yaratmıştır. 1998/99 sezonunda ilk on ay itibariyle 94 bin ton ihracat karşılığı 153 milyon $ gelir ile tüm

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

sezonların en büyük ihracat rakamlarına ulaşmıştır. Sezon sonu itibariyle ihracatın 100 bin tonun üzerinde gerçekleşmiştir.

Yıllar itibariyle çeşitlere göre zeytinyağı ihracatımız değerlendirildiğinde 1995/98 yılları arasında toplam ihracatımızın %60'ının rafine, %20 sinin riviera, %20'sinin de sızma ve naturel olarak ihraç edildiği görülmektedir. Ancak 1998 yılında riviera olarak adlandırılan karma zeytinyağı ihracatı rafineye göre daha büyük paya sahip olmuştur.

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

Çizelge 6.6.Yıllar İtibariyle Çeşitlere Göre Zeytinyağı İhracatı (M: Ton, D: Bin ABD$))

ÜRÜN	1995		1996		1997		1998	
	M	D	M	D	M	D	M	D
Z.yağı Natürel Saf Ekstra	2.137	5.179	1.168	3.644	4.684	10.523	9.660	15.977
Z.yağı,Natürel İnce Saf	2.337	4.722	1.302	4.400	4.362	8.797	3.755	5.966
Z.yağı rafine Saf	40.046	89.180	14.583	53.761	23.980	47.592	14.751	22.420
Z.yağı Diğer Saf	6.963	16.051	2.525	9.338	6.636	14.775	18.096	27.845
Diğer	6.737	5.511	3.911	4.018	8.666	5.726	2.754	3.178
TOPLAM	58.220	120.643	23.489	75.181	48.328	87.413	49.016	75.386

Kaynak: Dış Ticaret Müsteşarlığı EBİM Kayıtları

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

Zeytinyağı ihracatımız, ağırlıklı olarak katma değeri düşük olan dökme formda yapıldığından değer olarak da düşük gerçekleşmektedir. 1997/98 sezonunda 43 bin tonluk ihracatımızın yaklaşık %55 i dökme %27 si varilli ve %18 i kutulu olarak ihraç edilmiş ve 70 milyon dolarlık gelir elde edilmiştir. Yıllara göre ihraç fiyatlarımızda da dalgalanmalar olduğu göze çarpmaktadır. AB'nin piyasa şartlarına göre oluşturduğu ihracat yardımları zaman zaman fiyatlarımızın dünya fiyatları üzerinde kalması ve ihracatımızın azalmasına neden olmaktadır.

Mevcut veriler doğrultusunda1995 ve 1996 yıllarında zeytinyağı ihracatımızda birim ihraç fiyatlarındaki artış önemli gelir elde edilmesi sağlanmıştır. Ancak 1997 ve 1998 yıllarında AB'nin yeterli üretimi ile ithal fiyatlarının düşmesi ihraç fiyatlarımızın da düşmesine neden olmuştur. 1998 yılında da ihracatımız miktar olarak 1997 yılına yakın olmasına rağmen ihraç fiyatlarımız düşük seyrettiğinden zeytinyağı ihracat geliri de 1997 yılına göre daha düşük olmuştur.

Çizelge 6.7.Yıllar İtibariyle Ortalama İhraç Fiyatları (ABD $/Ton)

ÜRÜN	1995	1996	1997	1998
Z.yağı Natürel Saf Ekstra	2.423	3.137	2.247	1.654
Z.yağı,Natürel İnce Saf	2.021	3.379	2.017	1.589
Z.yağı rafine Saf	2.227	3.687	1.985	1.520
Z.yağı Diğer Saf	2.305	3.698	2.226	1.539
TOPLAM	2.236	3.635	2.060	1.561

Kaynak: Dış Ticaret Müsteşarlığı EBİM Kayıtları

Dünyada zeytinyağına yönelik talebin artması Türkiye için yeni ihraç pazarlarının ortaya çıkmasını sağlamış ve son yıllarda daha önce zeytinyağı ihracatı yapılmamış ülkeler Türkiye'ye yeni olanaklar sunmuştur. Bugün Türkiye Zeytinyağı başta İspanya, İtalya, ABD olmak üzere Japonya, Kanada, Avustralya, BDT,

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

Ortadoğu ve Güney Amerika Ülkeleri ile birlikte yaklaşık 70 kadar ülkeye ihraç edilmektedir.

Üretici-ihracatçı konumdaki İspanya ve İtalya son 3 yıl itibariyle toplan %50 ye varan payları ile ihracatımızdaki en önemli yere sahip pazarlardır. Zeytinyağı ihracatımız bu ülkelerin üretim ve talep durumları ile birlikte belirleyici rol oynadıkları dış piyasa oluşumlarına bağlı bulunmaktadır. Bu nedenle AB ülkeleri, Türkiye için hem büyük bir Pazar oluşturmakta hem de diğer pazarlarda en büyük rakiplerimiz olmaktadır. Üretimlerinin düşük gerçekleştiği yıllarda ihracatımız artmakta ancak bu ülkelere dökme formda ihraç ettiğimiz zeytinyağı daha sonra ambalajlanarak diğer pazarlarda İspanyol ve İtalyan markaları altında rakip olarak karşımıza çıkmaktadır.

Son yıllarda Türkiye açısından en önemli ve istikrarlı zeytinyağı ithalatçısı ABD olmuştur. ABD'nin ihracatımızdaki payı 1998 yılı itibariyle %27 ye 2000 yılı itibariyle de %29 a ulaşmıştır. ABD'nin yanı sıra 1998 yılında Kanada, İsrail, Suudi Arabistan ve Ürün diğer önemli ihraç pazarlarımızı oluşturmuştur. Ancak ihracatımızın büyük bir bölümünün üretici-ihracatçı konumunda olan İtalya ve İspanya'ya yöneldiği göz önünde bulunduğunda mevcut pazarların geliştirilmesinin gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Rakip ülkelerin tanıtım faaliyetlerinin de üzerinde yoğunlaştığı ülkeler olarak ABD, Avustralya, Japonya ve Kanada zeytinyağı ihracatımız için geliştirilmesi gereken potansiyel pazarlar olarak öne çıkmaktadır.

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

6.2.7.Tüketim politikaları

Son yıllarda zeytinyağının sağlığa yönelik faydalarının medya aracılığıyla kamuoyuna anlatılması ve diyet beslenmenin önemine ilişkin bilincinin yaygınlaşması, başta ABD ve Avrupa ülkeleri olmak üzere zeytinyağına yönelik talebi arttırmış bulunmaktadır.

Ülkemizde de, zeytinyağının sağlığına yönelik faydaları konusunda tüketicilere yapılan tanıtım çalışmaları olumlu sonuçlar vermiştir. Ancak, bu ürünün pahalı bir gıda maddesi olması ve ayrıca, ülkemizde yerleşik margarin ve ayçiçek yağı tüketimi alışkanlığı nedeniyle, zeytinyağı tüketimimiz arzu edilen seviyelere ulaşmamaktadır.

Zeytinyağı tüketimimizin arttırılması için izlenebilecek politikaları iç ve dış piyasalarda ayrı ayrı olmak üzere incelenmesinin yaralı olacağı düşünülmektedir.

6.2.7.1.İç piyasada izlenebilecek tüketim politikaları

Ülkemizde kişi başına tüketilen zeytinyağı miktarı 1kg'ı geçmemektedir. Oysa zeytinyağının insan salığına olan faydalarının ortaya çıkması ve diyabet beslenmenin günümüzde giderek önem kazanması sonucunda zeytinyağı dünyada daha çok tüketilir hale gelmiş bulunmaktadır.

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

İç tüketimimizin arttırılması için yapılacak çalışmalarda, öncelikle zeytinyağını tanıtıcı medya programlarının gerek özel gerekse kamu sektörü tarafından hazırlanarak yayımlanmasının ilk adımı oluşturacağı düşünülmektedir. Böylelikle, zeytinyağı konusunda tüketicilerin bilinçlenme düzeyi artacak ve margarin veya diğer bitkisel yağlar yerine zeytinyağı tüketimi yönünde bir eğilim başlayabilecektir. Ancak, hemen belirtilmelidir ki, zeytinyağının pahalı bir ürün olması da tüketimin düşük düzeyde kalmasında önemli bir unsurdur.

Söz konusu faaliyetlerin ikinci adımı ise firmaların yayım kuruluşlarına verecekleri rakamların arttırılması ve bu amaçla bir kampanyanın başlatılması olduğu düşünülmektedir.

6.2.7.2.Dış piyasada izlenebilecek tüketim politikaları

Ülkemiz zeytinyağının dış ülkelerde tanıtımı Uluslararası Zeytinyağı Konseyi (UZK) bünyesinde yürütülmektedir. Bilindiği üzere UZK, merkezi Madrid'te olan ve 1959 yılından itibaren akdedilen Uluslararası Zeytinyağı Anlaşmalarının idaresinden sorumlu bir kuruluş olup, görev ve etkinlikleri arasında zeytinyağı ve sofralık zeytinin kalitesinin iyileştirilmesi ve tüketiminin arttırılması da yer almaktadır.

Konseyin zeytinyağı tanıtımında hedef ülke olarak seçtiği, ABD, Avustralya, kanada, Japonya ve Arjantin'de zeytinyağı tanıtım faaliyetlerinin düzenlenmesine ilişkin çalışmalara iştirak etmektedir. Adı geçen ülkelerde yapılan tanıtım faaliyetleri kısaca şöyledir.

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

a. Avustralya: Uluslararası Zeytinyağı Konseyi'nce 19-20 Haziran 1996 tarihleri arasında Sydney'de "Türk Gastronomi Günleri" düzenlemiş ve söz konusu etkinliklerde, zeytinyağlı ülkemiz yemekleriyle ile birlikte şaraplarımızın tanıtımı da gerçekleşmiştir.

b. Arjantin:UZK'nın Arjantin'de yürütmekte olduğu faaliyetler 1994 sonbaharında başlamış olup basının ve gıda sektörünü uzmanlarının dikkatleri zeytinyağı üzerine çekilmiş ve bu çerçevede konu hakkında bilgilendirici çalışmalarda bulunulmuştur.

c.Japonya:UZK tarafından Japonya'da devam ettirilen tanıtım faaliyetleri aşağıda belirtilmiştir.

- 15-16 Kasım 1995 tarihlerinde, Türk ve Japon konuşmacılarında iştirak ettiği bir Türk Gastronomi gecesi düzenleyerek ülkemiz zeytinyağları tanıtılmıştır.
- Şubat 1996'da Nippon TV ve Ashai TV ile gerçekleştirilen işbirliği sunumu zeytinyağına ilişkin dört program hazırlanarak yayınlanmıştır.
- 1996 yılı boyunca Japon Gıda Sanayicileri Birliği'nin sponsorluğunda zeytinyağı tadım organizasyonları düzenlenmiştir.
- Japonya'nın gıda konusunda önde gelen beş gazeteci, 1996 Ekim ayında Portekiz'de düzenlenen zeytinyağı tanıtım günlerine davet edilmiştir.
- Japonya Standartlar Komitesi'yle temasa geçilerek, Japonya'nın zeytinyağındaki uluslararası standartları tanıması için tanıtımlarda bulunulmuştur.
- UZK tarafından hazırlanan doküman, kaset, broşür ve diğer yayınlar dağıtılarak, Japon halkının bilgilenmesi sağlanmıştır.

d. ABD:UZK'nın tanıtım faaliyetleri 1995 yılı Kasım ayında başlamıştır. Ancak, söz konusu organizasyonlar daha çok Akdeniz diyetinin ve zeytinyağının genel olarak tanıtımına yönelik olup, ülkemiz zeytinyağlarının tanıtımına yönelik bir program bulunmamakla birlikte, konseyin yayınlamakta olduğu broşür, kitap, kaset ve bunun gibi yayım organlarında ülkemize de yer verilmemektedir.

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

e. Kanada: Kanada'da UZK tarafından yürütülmekte olan çalışmalar ise şu şekildedir:

- Kasım 1995'te Yunan ve Aralık 1995'te İtalyan mutfaklarına yönelik tanıtım faaliyetleri düzenlenmiştir.
- 1996 yılı boyunca UZK mensubu bir konuşmacı tarafından televizyon ve radyo programları düzenlenmekte olup gazete ve dergilerde de zeytinyağı hakkında makaleler yazılmıştır.
- 17 Ocak 1996'da Dr. Lavrence LEITER tarafından sağlık ve 175 sağlık ve gıda uzmanı, diyetisyen ve hemşirenin katıldığı bir sempozyum düzenlenmiştir. Ayrıca bu sempozyumun kasetleri tüm Kanada'ya gönderilmiştir.

6.2.7.3.İhracat politikaları

Zeytinyağı üreticilerinin ekonomik yönden fazla kuvvetli olmamaları ve rekoltenin iç tüketimin çok üzerinde olması zeytinyağı stoklarımızın oluşmasına yol açan dikkate alınarak, zeytinyağı üreticileri ve ihracatçıları ile muhtelif toplantılar yapılmış ve zeytinyağı ihraç politikalımızın belirlenmesi yönünde yapılan müzakereler sonucu;

- Kutulu tüketici ambalajında (maksimum 18kg.) rafine, riviera, sızma, ekstra-ekstra zeytinyağı ihracatına (daha önce olduğu gibi) aynen devam edilmesi
- Sadece varilli veya dökme zeytinyağı ihracatına 1 Kasım 1994 yılında izin verilmesi
- Riviera tipi zeytinyağının varilli olarak ihraç edilebilmesi husuları uygun görülmüştür.

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

6.2.7.4.1998-2005 Yılları arası ihracat

Çizelge 6.8.1998-2005 Yılları Arası Zeytinyağı İhracatı

Yıl	Ülke	Miktar(Kg)	Tutar($)
1998	Avustralya	5.000,00	10.600,00
1998	İtalya	16.380,00	39.858,60
	Yıl Toplamı	21.380,00	50.458,60
1999	Avustralya	49.280,00	104.626,96
1999	Fransa	293.820,00	679.683,28
1999	İspanya	37.390,00	85.500,00
1999	Japonya	491,04	2.646,00
	Yıl Toplamı	380.981,04	872.456,24
2000	Amerika Birleşik Dev	15.180,00	46.450,80
2000	Kuzey Kıbrıs Trk.Cum	163,80	1.326,02
	Yıl Toplamı	15.343,80	47.776,82
2001	Almanya	2.850,00	6.196,97
2001	Norveç	1.682,73	5.305,50
	Yıl Toplamı	4.532,73	11.502,47
2002	Almanya	49,14	211,68
2002	Amerika Birleşik Dev	24.316,00	61.169,00
2002	Hollanda	262,08	1.186,56
2002	İsvec	27,30	132,60
2002	Norveç	524,16	2.315,52
	Yıl Toplamı	25.178,68	65.015,36
2003	Amerika Birleşik Dev	7.600,00	19.760,00
2003	Amerika Birleşik Dev	3.365,50	7.091,11
2003	Hollanda	15.200,00	10.971,21
2003	İsviçre	9.937,50	9.400,00
2003	Amerika Birleşik Dev	19.000,00	49.400,00
2003	Almanya	17.328,00	169,00
2003	İtalya	18.837,00	160.263,38
2003	Kuzey Kıbrıs Trk.Cum	54.650,00	10.472,64
2003	Yunanistan	3.550,00	12.372,34
2003	Almanya	1.965,60	8.985,58
2003	Belçika	67.600,00	224.328,12
2003	Almanya	482,58	3.392,05
2003	Amerika Birleşik Dev	7.600,00	19.532,00

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

2003	Almanya	21.726,60	44.850,98
2003	İsviçre	900,00	3.204,87
2003	Almanya	87,36	676,91
2003	Almanya	11.847,20	17.657,79
2003	Almanya	1.474,20	7.450,00
2003	Avustralya	4.368,00	16.560,00
2003	Romanya	380,00	1.824,00
2003	Polonya	1.009,12	902,70
2003	Japonya	10.484,83	39.821,64
2003	Norveç	873,60	7.034,00
	Yıl Toplamı	280.267,09	676.120,32
2004	Amerika Birleşik Dev	32.300,00	101.390,00
2004	Japonya	546,00	5.328,00
2004	Kanada	190,00	637,23
2004	Norveç	524,16	5.378,88
2004	İsviçre	9.126,40	8.648,00
2004	Almanya	227,50	1.616,98
2004	Almanya	1.801,80	7.792,00
2004	Amerika Birleşik Dev	12.350,00	39.016,50
2004	Antalya Serbest Böl.	627,96	8.095,80
2004	Güney Kore Cum.	6.104,28	24.853,44
2004	Almanya	1.600,00	8.719,94
2004	Güney Kore Cum.	19.404,84	76.028,88
2004	Amerika Birleşik Dev	3.993,74	33.798,68
2004	Almanya	1.965,60	9.477,76
2004	Güney Kore Cum.	9.096,36	37.722,72
	Yıl Toplamı	99.858,64	368.504,81
2005	İsviçre	4.537	35.156
2005	Almanya	1.989	1.779
2005	Japonya	4.828	25.502
2005	Almanya	3.604	16.456
2005	Almanya	1.989	1.779
2005	Fransa	1.000	2.516
2005	Almanya	1.966	8.674
2005	Güney Kore Cum.	15.321	63.042
2005	Almanya	8.857	31.316
2005	Birleşik Devletler	10.319	60.530
2005	Güney Kore Cum.	15.233	68.984
2005	Hollanda	5.000	39.300
	Yıl Toplamı	74.642,09	355.034,19

Kaynak: tarim.gov.tr

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

7.ARAŞTIRMA BULGULARI

7.1.Konvansiyonel Üretim

7.1.1.Konvansiyonel üretim yapan köylerin hane sayısı, köy nüfusu, üretici sayısı, üretim alanları ve ağaç sayısı

Çizelge 7.1.Konvansiyonel Üretim Yapan Köylerin Hane Sayısı, Köy Nüfusu, Üretici Sayısı, Üretim Alanları ve Ağaç Sayısı

Köyler	Hane Sayısı (Adet)	Köy Nüfusu (Adet)	Konvansiyonel Üretim				
			Üretici Sayısı (Adet)	Alan (Ha)	Ağaç Sayısı		
					Meyve Veren	Meyve Vermeyen	Toplam
Akköy	250	800	260	682	48.000	3.000	51.000
Alemşah	56	178	74	181	36.000	2.500	38.500
Bozköy	85	235	103	438	5.693	1.314	7.006
Dalyan	66	205	80	250	3.250	750	4.000
Gökçebayır	564	1.800	610	921	11.973	2.763	14.736
Güllüce	106	345	125	89	1.154	266	1.421
Kemallı	320	1.100	340	799	10.391	2.398	12.789
Kumburun	235	803	345	265	3.445	795	4.240
Mecidiye	258	890	363	985	12.808	2.956	15.763
Pazarköy	158	540	170	225	2.925	675	3.600
Tavaklı	309	1.027	340	376	4.887	1.128	6.014
Uluköy	326	886	391	85	1.101	254	1.355
Toplam	2.733	8.809	3.201	5.296	141.626	18.798	160.425
Ort.	228	734	267	441	11.802	1.567	13.369

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

7.1.2. Yağlık zeytin üretim ekonomisi

Çizelge 7.2.Kuzey Ege'de Konvansiyonel Zeytin üretim Maliyeti

Unsurlar	Toplam (Çekigücü, İşgücü, Materyal)
Budama ve Artıkların Toplanması	25,00
Sürüm (Pulluk)	10,00
Diskaro Çekme	0,00
Ara Çapa	10,00
Dip Çapa ve Temizlik	20,00
Gübreleme	35,00
İlaçlama	7,00
Hasat ve Nakliye	150,00
a.Bakım Masrafı Toplamı	257,00
b.Diğer Masraflar (Koruma v.b.)	10,00
c.Genel İdare Masrafları (a x %3)	7,71
d.Sermaye Faizi* (a+b+c)XTEFE/3	9,61
e.Yan Ürün Net Geliri	14,88
A-İŞLETME MASRAFLARI TOPLAMI (a+b+c+d+e)	299,20
B-Önceki Yıl İşletme Masrafları Toplamı	326,74
C-Önceki Yıl İletme Masraflarının Bu Yılki Değeri, ((B+(Bx TEFE))	361,04
D-ORTALAMA İŞLETME MASRAFLARI, (A+C)/2	387,28
a.Çıplak Arazi Değerinin %5 Faiz Karşılığı	100,00
b.Arazi Vergisi, (Arazi Değeri x %0,1)	2,00
E-ARAZİ KİRASI (a+b)	102,0
F-TESİSİN YILLIK AMORTİSMAN PAYI	25
G-ORTALAMA ÜRETİM MASRAFLARI, (D+E+F)	514,28
ORTALAMA VERİM	
a.Dane Verimi-Bu Yıl (kg/da)	750
b.Dane Verimi–Önceki Yıl (kg/da)	430
H-ORTALAMA DANE VERİMİ (kg/da) (a+b/2)	590
J-ORT. HAM DANE KG ÜRETİM MALİYETİ (TL/KG), (G/H)	0,87
ORT. HAM DANE KG ÜRETİM MALİYETİ (TL/KG), (G-E)/H (ARAZİ KİRASI İÇİN)	0,70
ZEYTİNYAĞI ÜRETİM MALİYETİ	
K- BU YIL HAM DANE ÜRETİM MASRAFLARI (Dane Verimi-Bu YılxJ)	652,50
Zeytinyağına İşleme Masrafları	
a. Dane ve Yağ Nakli v.b.	0,05
b. Zeytinin Yağ işleme Masrafı	4,70
c. Sermayenin Faizi ((a+b)x(TEFE/12))	0,05
L- ZEYTİNYAĞINA İŞLEME MASRAFLARI (a+b+c)	4,80

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

M- ZEYTİNYAĞI ÜRETİM MASRAFLARI (TL/DA), (K+L)	657,80
N- ZEYTİNYAĞI VERİMİ (KG/DA)	120,00
P- ZEYTİNYAĞI KG ÜRETİM MALİYETİ (TL/KG), (M/N)	5,48
ZEYTİNYAĞI KG ÜRETİM MALİYETİ (TL/KG) (Arazi Kirası Hariç)	3,80

Masraf-Gelir Tablosu

Zeytinyağı Geliri	
a. Zeytinyağı Verimi (kg/da), (=N)	120.00
b. Zeytinyağı Ort. Satış Fiyatı, tl/kg	4,30
R- BRÜT GELİR (TL/DA), (axb)	516,00
S- ÜRETİM MASRAFLARI (TL/DA) (=M)	657,80
T- NET GELİR (TL/DA) (R-S)	-141,80
V- NET KARLILIK ORANI %, (T/Sx 100)	-21,55
NET KARLILIK ORANI %, (ARAZİ KİRASI HARİÇ)	-7,16

* (TEFE) 0,105 =Bir önceki yılın haziran ayına göre değişim

Kaynak: Ezine Ziraat Odası Başkanlığı

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

7.1.3.Zeytinyağı pazarlaması

Çizelge 7.3.Tariş 2005/2006 İş Yılı Ortak İçi Zeytinyağı Alım Brüt Kesin Barem Listesi

YEMEKLİK ZEYTİNYAĞLARI	TÜRK LİRASI OLARAK BRÜT (TL/KG)	YTL BRÜT (YTL/KG)	NET BAĞKUR KESİNTİLİ	NET BAĞKUR KESİNTİSİZ
0.3 Asit Yemeklik	6.750.000	6.75	6.33	6.40
0.5 Asit Yemeklik	6.420.000	6.42	6.02	6.09
0.7 Asit Yemeklik	6.330.000	6.33	5.94	6.00
1 Asit Yemeklik	6.060.000	6.06	5.68	5.74
1.2 Asit Yemeklik	5.950.000	5.95	5.58	5.64
1.5 Asit Yemeklik	5.790.000	5.79	5.43	5.49
2 Asit Yemeklik	5.520.000	5.52	5.18	5.23
2.5 Asit Yemeklik	5.320.000	5.31	4.98	5.03
RAFİNAJLIK ZEYTİNYAĞLARI				
0.5 Asit Rafinajlık	5.800.000	5.80	5.44	5.50
0.7 Asit Rafinajlık	5.690.000	5.69	5.34	5.39
1 Asit Rafinajlık	5.580.000	5.58	5.23	5.29
1.5 Asit Rafinajlık	5.410.000	5.41	5.07	5.13
2 Asit Rafinajlık	5.310.000	5.31	4.98	5.03
2.5 Asit Rafinajlık	5.230.000	5.23	4.91	4.96
3 Asit Rafinajlık	5.100.000	5.10	4.78	4.83
3.5 Asit Rafinajlık	5.080.000	5.08	4.77	4.82
4 Asit Rafinajlık	5.050.000	5.05	4.74	4.79
4.5 Asit Rafinajlık	5.030.000	5.03	4.72	4.77
5 Asit Rafinajlık	5.000.000	5,00	4.69	4.74
5.5 Asit Rafinajlık	4.980.000	4.98	4.67	4.72
6 Asit Rafinajlık	4.950.000	4.95	4.64	4.69
6.5 Asit Rafinajlık	4.930.000	4.93	4.62	4.67
7 Asit Rafinajlık	4.880.000	4.88	4.58	4.63
7.5 Asit Rafinajlık	4.830.000	4.83	4.53	4.58
8 Asit Rafinajlık	4.780.000	4.78	4.48	4.53
8.5 Asit Rafinajlık	4.730.000	4.73	4.44	4. 48
9 Asit Rafinajlık	4.680.000	4.68	4.39	4.44
9.5 Asit Rafinajlık	4.640.000	4.64	4.35	4.40

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

10 Asit Rafinajlık	4.590.000	4.59	4.31	4.35
10.5 Asit Rafinajlık	4.520.000	4.52	4.24	4.28
11 Asit Rafinajlık	4.450.000	4.45	4.17	4.22
11.5 Asit Rafinajlık	4.490.000	4.49	4.12	4.16
12 Asit Rafinajlık	4.320.000	4.32	4.05	4.10
12.5 Asit Rafinajlık	4.260.000	4.26	4.00	4.04
13 Asit Rafinajlık	4.190.000	4.19	3.93	3.97
13.5 Asit Rafinajlık	4.110.000	4.11	3.86	3.90
14 Asit Rafinajlık	4.030.000	4.03	3.78	3.82
14.5 Asit Rafinajlık	3.950.000	3.95	3.71	3.74
15 Asit Rafinajlık	3.870.000	3.87	3.63	3.67
15.5 Asit Rafinajlık	3.790.000	3.79	3.56	3.59
16 Asit Rafinajlık	3.680.000	3.68	3.45	3.49
16.5 Asit Rafinajlık	3.570.000	3.57	3.35	3.38
17 Asit Rafinajlık	3.460.000	3.46	3.25	3.28
17.5 Asit Rafinajlık	3.360.000	3.36	3.15	3.19
18 Asit Rafinajlık	3.250.000	3.25	3.05	3.08
18.5 Asit Rafinajlık	3.160.000	3.16	2.96	3.00
19 Asit Rafinajlık	3.060.000	3.06	2.87	2.90
19.5 Asit Rafinajlık	2.970.000	2.97	2.79	2.82
20 Asit Rafinajlık	2.880.000	2.88	2.70	2.73
20.5 Asit Rafinajlık	2.790.000	2.79	2.62	2.64
21 Asit Rafinajlık	2.710.000	2.71	2.54	2.57
21.5 Asit Rafinajlık	2.630.000	2.63	2.47	2.49
22 Asit Rafinajlık	2.550.000	2.55	2.39	2.42
22.5 Asit Rafinajlık	2.470.000	2.47	2.32	2.34
23 Asit Rafinajlık	2.400.000	2.40	2.25	2.28
23.5 Asit Rafinajlık	2.330.000	2.33	2.19	2.21
24 Asit Rafinajlık	2.260.000	2.26	2.12	2.14
24.5 Asit Rafinajlık	2.190.000	2.19	2.05	2.08
25 Asit Rafinajlık	2.120.000	2.12	1.99	2.01

Kaynak: Tariş Küçükkuyu Kooperatifi

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

7.1.4.Konvansiyonel zeytin pazarlama kanalları

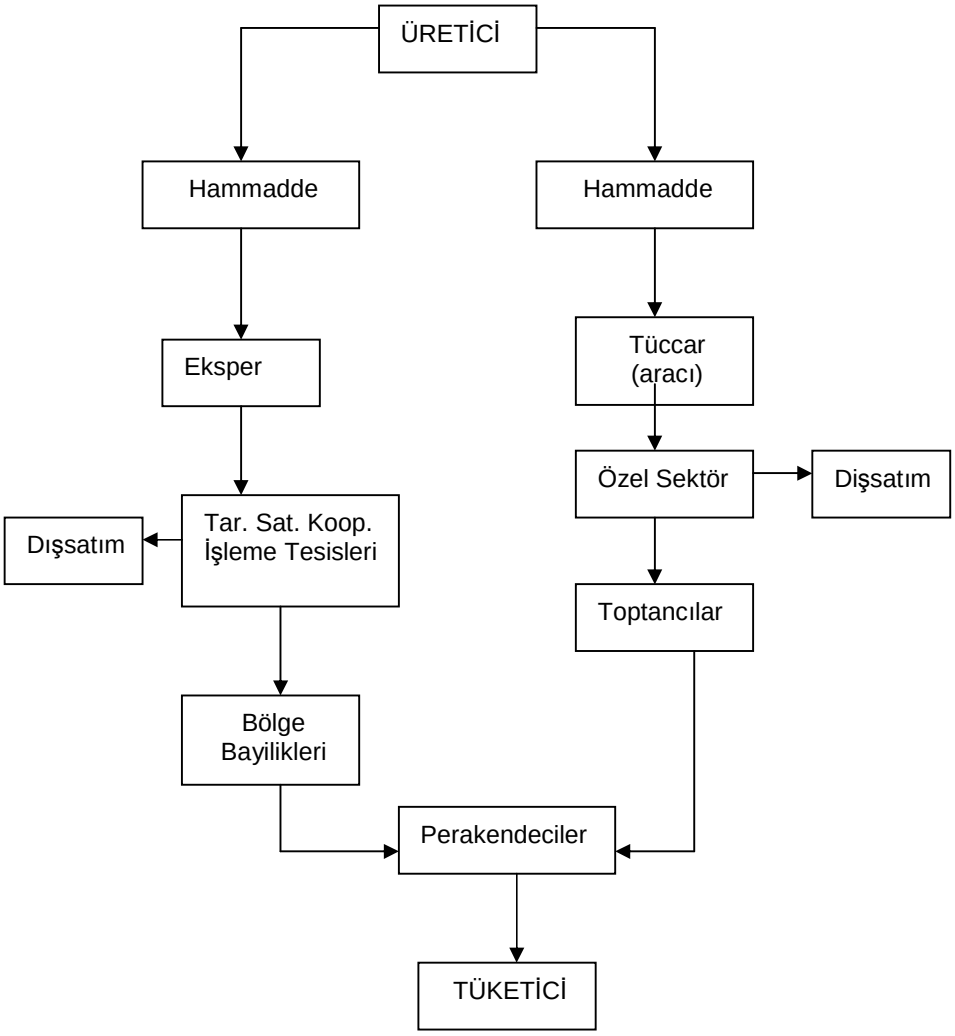
Çizelge 7.4.Konvansiyonel Zeytin Pazarlama Kanalları

Köyler	Pazarlama Kanalları			Öztüketim %
	Tariş'e Satış %	Toptancıya Satış %	Perakende Satış %	
Akköy	45	40	5	10
Güllüce	55	40	0	5
Pazarköy	45	50	0	5
Gökçebayır	30	60	5	5
Kemallı	35	55	0	10
Dalyan	40	50	5	5
Bozköy	20	70	0	10
Kumburun	10	75	10	5
Tavaklı	25	55	15	5
Alemşah	40	50	5	5
Uluköy	45	50	0	5
Mecidiye	40	50	5	5

Bölgede üretilen yağlık zeytinin yaklaşık %50-55'i Tariş tarafından işlenmekte %40'ı yerel ve ulusal yağ firmaları tarafından işlenmekte kalan %10'luk kısmı da üreticiler tarafından tüketilmekte ve perakende olarak satılmaktadır.

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

7.1.5.Konvansiyonel yağlık zeytin ve zeytinyağı pazarlaması

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

Dünyada ortaya çıkan gelişmelere bağlı olarak zeytinyağı ve yağlık zeytin üretim ekonomimiz konusunda yapılan bazı özet değerlendirmeler aşağıda sunulmuştur.

- Zeytin ve zeytin yağı sektörü ülkemiz açısından önem arz eden bir faaliyet olmasına karşılık tüketim ve dış satım bakımından mevcut potansiyel istenilen ölçülerde kullanılmamaktadır.
- Zeytincilik sektöründe ileri gitmiş ülkelerde periyodisite etkisi uygun bakım çalışmaları ile en aza indirilmiş düzeydedir. Bu durum o ülkelerde üretim, işleme ve pazarlamada stabilite sağlamaktadır. Ülkemizin de bu sorunu tarım işletmeleri düzeyinde çözmesi gerekmektedir.
- Zeytincilik işletmelerimiz genel tarım yapımıza benzer şekilde büyük bir çoğunlukla çok küçük işletmeler halindedir. Bu durum doğal olarak maliyetler ve girdi kullanımı üzerine olumsuz etkide bulunmaktadır.
- İşleme teknolojilerini modern ve dünya standartlarına kavuşturmamız gerekmektedir. Dünya pazarlarında ancak pazar isteklerine uygun kaliteli ve standart ürün dış satım şansı bulabilmektedir.
- Zeytin işleme tesislerimizin önemli bir bölümü de üretimin ve iç pazarın yapısına bağlı olarak küçük kapasite aralığına sahiptirler. İşleme tesislerinin belirli organizasyonlarla bir araya gelerek dış pazarlara daha güçlü bir şekilde ulaşmalarının sağlanması gerekir.
- Zeytin mamüllerinde iç tüketimin çeşitli promosyon çalışmaları ile arttırılmasının sağlanması yurt içi üretimin daha istikrarlı olmasını sağlayacak diğer yandan bu ürünler bakımından dış pazarlara açılmamız da kolaylaşacaktır.
- Söz edilen bu önlemlerin alınabilmesi bakımından en önemli konulardan biri ise ülkemizin zeytin sektörü ile ilgili olarak orta ve uzun vadede üretim, tüketim, dış satım ve stok politikalarının oluşturulması gereğidir.

1980’li yılların başından beri dışa dönük kalkınma politikasının benimsenmesi ve yoğun bir biçimde ihracata yönelmesi ile ihracatımız özellikle son yıllarda büyük bir ivme kazanmış ve ihracat değerleri için tespit edilen hedefler büyük ölçülerde geçilmiştir. Özellikle ihracatın desteklenmesine ilişkin getirilen tedbirler ihracatçının önündeki engelleri aşmasını kolaylaştırmıştır.

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

Ülkemiz ihracatında görülen büyük artış ihracatımızın kompozisyonunda da büyük değişikliklere yol açmıştır. Bu da sanayileşme yolunda hızla ilerleyen ülkemiz mallarının kaliteli, yüksek teknolojiye sahip ve uluslararası standartlarda üretildiğinin ve talep edildiğinin önemli bir göstergesidir. Özellikle son yıllarda işlenmiş tarım ürünleri ihracatında görülen artış söz konusu sektörde de önemli konumlara ulaşacağımız işaretini vermektedir.

Türkiye bulunduğu coğrafi konumu ve sahip olduğu Akdeniz iklim özellikleri nedeniyle dünyanın zeytin ve zeytinyağı üretiminde İspanya, İtalya, ABD, Yunanistan, Fas, Cezayir ile birlikte dünyanın belli başlı ülkelerinden biri olup, avantajlı konumunu sürdürmekte ve ihracatını arttırarak rekabet edilebilir mallarını dünya pazarlarına özellikle son yıllarda sunabilmektedirler.

Dünya'da özellikle son yıllarda zeytinyağının sağlığa yönelik faydalarının yoğun bir biçimde anlatılmaya başlanması, diyet beslenmenin önemine ilişkin bilincin yaygınlaşması ve gastronomide zeytinyağının kullanılmasına yönelik reçetelerin giderek önem kazanması, zeytin ve zeytinyağına yönelik talebi çok büyük ölçüde arttırmıştır.

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

7.1.6.Konvansiyonel zeytinyağı kalite göstergeleri

Çizelge 7.5.Konvansiyonel Zeytinyağı Kalite Göstergeleri

Köyler	0,3 Asit %	0,3-0,6 %	0,6-1 Asit %	1-2 Asit %
Akköy	15	15	50	20
Güllüce	15	20	40	25
Pazarköy	10	15	55	20
Gökçebayır	10	10	40	40
Kemallı	10	20	40	30
Dalyan	10	10	30	50
Bozköy	5	10	35	50
Kumburun	5	5	35	55
Tavaklı	15	15	30	40
Alemşah	10	5	45	40
Uluköy	10	15	55	20
Mecidiye	5	5	30	60

Sofralık zeytinyağının yaklaşık %10 u 0,3 asit, %15 i 0,3–0,6 asit, %35 , 0,6–1 asit kalan %40 ı da 1-2 asittir.

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

7.1.7.Üreticilerin organik üretimden vazgeçme nedenleri

Çizelge 7.6.Organik Üretimden Vazgeçme Nedenleri

Vazgeçme Nedenleri	Üretici Sayısı	%
Tarişi'in alım garantisi vermeme eğilimi (2006-2007 Sezonu)	37	16
Düşük verim düzeyi	87	37
Yetersiz fiyat düzeyi	45	19
Düşük Kar Marjı	25	10
Sınırlı sayıdaki pazarlama kanalı	237	1
Organik zeytinyağı talebinin artmaması	30	15
Satın alınan zeytin ve pazarlanan zeytinyağı fiyatları arasındaki fark	75	34
Bazı organik zeytinyağı işleyen firmaların iflası	30	15

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

7.1.8.Konvansiyonel Yağlık Zeytin Üreticilerinin Organik Üretime İlişkin Görüşleri

Çizelge 7.7.Konv. Yağlık Zeytin Üreticilerinin Org. Üretime İlişkin Görüşleri

Nedenler	Üretici Sayısı	%
Verim Düşüklüğü	145	28
Yetersiz Fiyat	15	3
Düşük Kar Marjı	40	7
Hasat Güçlüğü	85	15
Sürekli Yapılan Denetimler	110	25
Satış Güçlüğü	70	14
Tüm Varlığın Kayıt Altına Alınma Zorunluluğu	230	55
Alım Garantisinin verilmemesi	130	26

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

7.2.Organik Üretim

7.2.1.Organik üretim yapan köylerin üretici sayıları ile alan ve ağaç sayıları

Çizelge 7.8.Organik Üretim Yapan Köylerin Üretici Sayıları ile Alan ve Ağaç Sayılarına İlişkin Göstergeler

Köyler	Hane Sayısı (Adet)	Köy Nüfusu (Adet)	Organik Zeytin Üretimi				
			Üretici Sayısı (Adet)	Alan (Ha)	Ağaç Sayısı		Başlama Tarihi
					Meyve Veren	Meyve Vermeyen	
Ahmetçe	550	720	33	107,62	12.251	300	2002
Arıklı	120	320	35	129,43	16.504	400	2002
Behram	300	940	9	29,67	4.213	500	2003
Gülpınar	329	1658	92	360,00	41.000	1.000	2004
Kozlu	200	650	10	29,38	3.830	350	2004
Küçükkuyu	850	3500	16	109,91	18.719	1.100	2004
Nusratlı	62	220	36	131,83	25.006	1.500	2002
Yeşilyurt	60	200	6	21,40	3.614	200	2004
Toplam	2471	8208	237	919,24	125.137	5.350	
Ort.	308,875	1026	29,625	114,90	15642,125	668,75	

7.2.2.Yağlık zeytin üretim ekonomisi

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

Çizelge 7.9.Kuzey Ege'de Organik Zeytin Üretim Maliyeti

Unsurlar	Toplam (Çekigücü, İşgücü, Materyal)
Budama ve Artıkların Toplanması	25,00
Sürüm (Pulluk)	10,00
Diskaro Çekme	0,00
Ara Çapa	10,00
Dip Çapa ve Temizlik	20,00
Gübreleme	5,00
İlaçlama	0,00
Hasat ve Nakliye	250,00
a.Bakım Masrafı Toplamı	320,00
b.Diğer Masraflar (Koruma v.b.)	15,00
c.Genel İdare Masrafları (a x %3)	9,60
d.Sermaye Faizi (a+b+c)XTEFE/3	12,06
e.Yan Ürün Net Geliri	15,20
A-İŞLETME MASRAFLARI TOPLAMI (a+b+c+d+e)	371,86
B-Önceki Yıl İşletme Masrafları Toplamı	305,30
C-Önceki Yıl İşletme Masraflarının Bu Yılki Değeri, ((B+(Bx TEFE))	337,35
D-ORTALAMA İŞLETME MASRAFLARI, (A+C)/2	354,60
a.Çıplak Arazi Değerinin %5 Faiz Karşılığı	100,00
b.Arazi Vergisi, (Arazi Değeri x %0,1)	2,00
E-ARAZİ KİRASI (a+b)	102,0
F-TESİSİN YILLIK AMORTİSMAN PAYI	25
G-ORTALAMA ÜRETİM MASRAFLARI, (D+E+F)	481,60
ORTALAMA VERİM	
a.Dane Verimi - Bu Yıl (kg/da)	660
b.Dane Verimi – Önceki Yıl (kg/da)	495
H-ORTALAMA DANE VERİMİ (kg/da) (a+b/2)	577,5
J-ORT. HAM DANE KG ÜRETİM MALİYETİ (TL/KG), (G/H)	0,83
ORT. HAM DANE KG ÜRETİM MALİYETİ (TL/KG), (G-E)/H (ARAZİ KİRASI İÇİN)	0,66
ZEYTİNYAĞI ÜRETİM MALİYETİ	
K-BU YIL HAM DANE ÜRETİM MASRAFLARI (Dane Verimi- Bu YılxJ)	547,80
Zeytinyağına İşleme Masrafları	
a.Dane ve Yağ Nakli v.b.	0,05
b.Zeytinin Yağ işleme Masrafı	4,70
c.Sermayenin Faizi ((a+b)x(TEFE/12))	0,04
L-ZEYTİNYAĞINA İŞLEME MASRAFLARI (a+b+c)	4,79
M-ZEYTİNYAĞI ÜRETİM MASRAFLARI (TL/DA), (K+L)	552,59
N-ZEYTİNYAĞI VERİMİ (KG/DA)	90,00
P-ZEYTİNYAĞI KG ÜRETİM MALİYETİ (TL/KG), (M/N)	6,13

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

ZEYTİNYAĞI KG ÜRETİM MALİYETİ (TL/KG) (Arazi Kirası Hariç)	5,00

Zeytinyağı Geliri	
a.Zeytinyağı Verimi (kg/da), (=N)	90.00
b.Zeytinyağı Ort. Satış Fiyatı, tl/kg	9,00
R-BRÜT GELİR (TL/DA), (axb)	810,00
S-ÜRETİM MASRAFLARI (TL/DA) (=M)	552,59
T-NET GELİR (TL/DA) (R-S)	257,41
V-NET KARLILIK ORANI %, (T/Sx 100)	46,58
NET KARLILIK ORANI %, (ARAZİ KİRASI HARİÇ)	65,00

* (TEFE) 0,105 =Bir önceki yılın haziran ayına göre değişim

Kaynak: Ezine Ziraat Odası Başkanlığı

Organik zeytin üretiminde ilaç kullanımı olmadığından ve gübre kullanımı da kısıtlı olduğu için toplam maliyetlerde çok büyük farklılıklar olmamakla beraber esas farklılık verim kaybından kaynaklanmaktadır. Zira organik yöntemlerle yapılan üretimde mücadele olanaklarının kısıtlı olması ve verim arttırıcı kimyasal gübrelerin kullanılamaması organik zeytin maliyetlerinin artmasına neden olmaktadır.

7.2.3.0rganik zeytin üretiminde karşılaşılan sorunlar

Çizelge 7.10.Organik Zeytin Üretiminde Karşılaşılan Sorunlar

Sorunlar	Adet	%
Gübreleme yetersizliğinden özellikle ovalarda verim kaybı	180	76
İlaçlı Mücadelede teknik bilgi yetersizliği	210	89
Zeytin Sineği Problemi	237	100
Toplamada sırık kullanılmaması nedeniyle bayır yerlerde	150	63
Toplama zorluğu		
Yeterli İlaç bulunmaması ve olan ilacın çok pahalı olması	180	76

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

7.2.4.Organik Zeytin Üretiminde Verim Durumları

Çizelge 7.11.Organik Üretime Ait Verim Durumu

Köyler	5-10 Yaş (%)		10-15 Yaş (%)		15 Yaş Üstü (%)	
	Var Yılı	Yok Yılı	Var Yılı	Yok Yılı	Var Yılı	Yok Yılı
Ahmetçe	100	70	120	90	150	110
Arıklı	100	65	120	85	150	105
Bademli	100	68	120	88	150	108
Behram	100	75	120	95	150	115
Kayalar	100	70	120	80	150	110
Kocaköy	100	80	120	90	150	120
Koyunevi	100	70	120	90	150	110
Kozlu	100	75	120	95	150	115
K.Çetni	100	70	120	90	150	110
Küçükkuyu	100	65	120	85	150	105
Nusratlı	100	55	120	75	150	95
Paşaköy	100	60	120	80	150	100
Yeşilyurt	100	65	120	75	150	105
Adatepe	100	70	120	80	150	110

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

7.2.5.Organik zeytinyağı kalite göstergeleri

Çizelge 7.12.Organik Zeytinyağı Kalite Göstergeleri

Köyler	0,3 Asit %	0,3-0,6 %	0,6-1 Asit %	1-2 Asit %
Ahmetçe	15	30	45	10
Arıklı	10	30	45	15
Bademli	5	25	55	15
Behram	10	15	50	25
Kayalar	5	10	45	40
Kocaköy	10	20	40	30
Koyunevi	15	35	35	15
Kozlu	10	40	30	20
K.Çetni	10	15	45	30
Küçükkuyu	10	30	40	20
Nusratlı	20	35	40	5
Paşaköy	10	30	30	30
Yeşilyurt	15	30	35	20
Adatepe	15	35	40	10
Gülpınar	10	10	50	30

7.2.6.Organik üretime geçişteki etkilenme faktörleri

Çizelge 7.13.Üreticilerin Organik Üretime Geçişteki Etkilenme Faktörleri

Ekilenme Faktörleri	Adet	%
Tariş Yetkililerinin Garanti Alım Önerisi	237	100
Komşu Üreticilerin Tavsiyesi	35	15
Büyük Üreticilerin Tavsiyesi	25	11
Tarım İlçe Müdürlüğü Elemanlarının Tavsiyeleri	10	0,04
İlçe Ziraat Odasının Tavsiyesi	0	0

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

Çeşitli Basın ve Yayın Organlarındaki Haberler	0	0
Görsel Medyada Konuya İlişkin Yapılan Yayınlar	0	0
Organik Tarım-Sağlık İlişkisine Yönelik Beklentiler	5	0,005
Yöre Fabrikalarının teşviği	40	0,17

7.2.7.Zeytinyağı pazarlaması

Çizelge 7.14.Tariş 2005/2006 İş Yılı Ortak İçi Organik Zeytinyağı Alım Brüt Kesin Barem Listesi

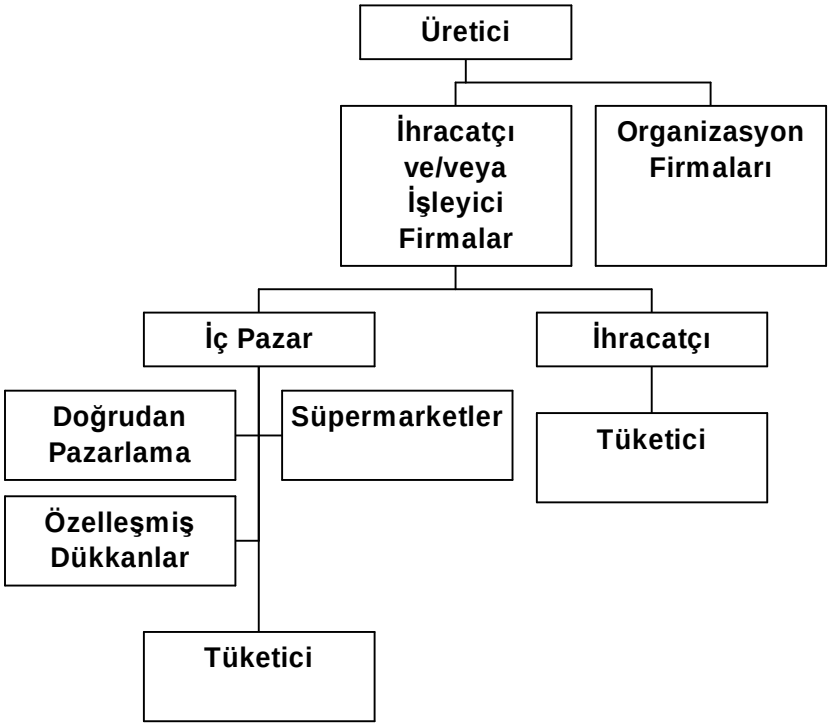
Organik Yemeklik Zeytinyağları	Türk Lirası Olarak Brüt (Tl/Kg)	Ytl Brüt (Ytl/Kg)	Net Bağkur Kesintili	Net Bağkur Kesintisiz
0.3 Org. yemeklik	10.800.000	10.80	10.13	10.24
0.5 Org. yemeklik	10.270.000	10.27	9.63	9.74
0.7 Org. yemeklik	10.130.000	10.13	9.50	9.60
1 Org. Yemeklik	9.090.000	9.09	8.53	8.62
1.2 Org. yemeklik	8.920.000	8.92	8.37	8.46
1.5 Org. yemeklik	8.680.000	8.68	8.14	8.23
2 Org. Yemeklik	6.900.000	6.90	6.47	6.54
2.5 Org. yemeklik	6.640.000	6.64	6.23	6.29

Kaynak: Tariş Küçükkuyu Kooperatifi

Yukarıdaki çizelgelerden de anlaşılacağı üzere organik yemeklik yağ konvansiyonel yemeklik yağa oranla %50 daha fazla fiyatla alınmaktadır. Ayrıca yağ kalitesine göre de fiyatlandırma yapılmaktadır.

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

7.2.8. Organik yağlık zeytin ve zeytinyağı pazarlaması

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

7.2.9.Türkiye'de organik ürünlerin pazarlanmasında ortaya çıkan problemler

- Sertifikasyon maliyetinin yüksek olması nedeniyle sözleşmeli çalışma zorunluluğu,
- Sözleşme yapan firmaların kısıtlı sayıda küçük üretici ile çalışmaları,
- İç piyasa henüz oluşmadığı için üreticinin alternatif bir pazarı yok,
- Planlama ve pazarlama konularında bilgi eksikliği,
- Sermaye, organizasyon ve bilgi eksikliği nedeniyle küçük çiftçiler kaynaklı sorunlar

Sözleşmeli üretim; alıcı ile üretici arasında söz konusu ürünün ekimi, dikimi ya da yetiştirilmesinden önce yapılan, üreticilerin belli bir üretimi, alıcıların da belli bir fiyattan malı almayı kabul ettiği yazılı bir sözleşmeye dayalı bir üretim biçimidir.
Sözleşmeli üretimle ilgili yönetmelikler;
30 Haziran 1996 tarih v e1996/6 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı
1 Ağustos 1998 tarih ve 16 sayılı Yönetmelik.

Sözleşmeli pazarlama; son tüketiciye ulaşan, perakende zincirinin son halkası olan büyük marketlerin, üreticilere satın almak istedikleri ürünün niteliği, miktarı ve ödeyeceği fiyatı bildirmeleri ve bu şartları kabul eden üreticilerle anlaşma yapmaları ile ortaya çıkan pazarlama şekli.
(Ürün yeniden işlemeye tabi değil-paketleme ve ambalajlama hariç)

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

7.2.10.Organik üretim yapan köylerin pazarlama kanalları

Çizelge 7.15.Organik Zeytin Pazarlama Kanalları

Köyler	Pazarlama Kanalları			Öztüketim %
	Tariş'e Satış %	Toptancıya Satış %	Perakende Satış %	
Adatepe	65	20	5	10
Ahmetçe	70	15	5	10
Arıklı	75	20	0	5
Bademli	70	20	5	5
Behram	80	15	0	5
Demirci	10	85	0	5
Gülpınar	55	30	5	10
K.Çetni	60	25	5	10
Kayalar	70	25	0	5
Kocaköy	55	40	0	5
Koyunevi	50	40	5	5
Kozlu	95	0	0	5
Küçükkuyu	70	15	10	5
Nusratlı	65	30	0	5
Paşaköy	80	15	0	5
Yeşilyurt	30	30	35	5

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

7.2.11.Organik zeytinyağı pazarında karşılaşılan sorunlar

Çizelge 7.16.Organik Zeytinyağı Pazarında Karşılaşılan Sorunlar

Sorunlar	Adet	%
Zeytin Sineğinin Yarattığı Sorunlar (Kalite Bozması)	125	52
Satış Zorluğu	237	100
Tariş'in Tek Alıcı Olması	195	82
Toptancıların İyi Fiyat Vermemesi	210	88
Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerinin Olmaması	35	15
Tariş'in Alım İçin Bazı Yıllar Garanti Vermemesi	205	86

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

8.SONUÇ VE ÖNERİLER

Zeytinyağı, Türkiye ekonomisi açısından önem taşıyan bir üründür. Gerçi Türkiye'nin bir türlü kapatılamayan nebati yağ açığını, zeytinyağı ile karşılamak düşünülemez. Nebati yağ açığının bu yoldan önlenmesi, zeytinyağının hem üretim miktarı hem Türkiye'nin kıyı bölgeleri dışında kalan yerlerdeki tüketim alışkanlıkları, hem de nisbi fiyat yüksekliği sebebiyle, mümkün görülmemektedir.

Türkiye, dünyanın, esas itibariyle Akdeniz'de odaklanan zeytin kuşağı üzerindedir. Marmara, Adalar Denizi, Akdeniz ve birazda Güneydoğu'nun batısı, Türkiye'nin zeytincilik ve dolayısıyla zeytinyağı bölgelerini oluşturmaktadır.

Türkiye'nin Karadeniz kıyılarında bile, çok az sayıda da olsa hala zeytin ağaçlarına rastlandığına işaret etmek yerinde olacaktır. Kastamonu'nun Çatalzeytin beldesinin ismi bu bakımdan ilgi çekicidir ve orada hala zeytin ağaçlarına rastlanabilmektedir.

Türkiye'deki zeytin işletmeleri, gereken boyutta olmaktan uzaktır ve zamanla miras yolu ile bölünüp küçülmektedir.

Türkiye'de toprak ve miras hukuku alanındaki yanlış kurallar, arazinin parçalanmasına yol açmakta, yetersiz sermaye ve eskimiş usullerle yürütülmeye çalışan zeytin işletmeleri, zeytinyağı üretimine gereken kalitede ve hammadde sağlamaktan uzak kalmaktadır.

Zeytinyağı imalathanelerinin durumu da, istenilen seviyede değildir. İlkel usullerle zeytinyağı üretimi yapan binden fazla tasirhaneden birçoğu, gereken kalitede mal üretememektedir.

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

Sulu-torbalı yahut kuru-diskli sistemlere dayalı düşük verimli eskimiş usullerle yapılan imalat, kaliteye önem vermeden yapılan imalat kaçak imalat, diğer yağlarla karıştırma şeklinde yapılan hileli imalat, Türkiye'nin dünya standartlara uygun zeytinyağı imali için büyük gayretlere ihtiyaç bulunduğunu göstermektedir.

Ancak son yıllarda, zeytinyağı imali alanında başlamış olan şirketleşme ve modern kontinü sistemlerin suretle devreye girmesi; bu alanda, gerek üretici, gerekse tüketici açısından markalı mala itibarın yerleşmeye başlaması, bir bakıma ümit verici gelişmelerdir.

Zeytinyağı iç tüketiminin ve özellikle ihracatın artması, ancak kalitenin yükselmesi, standartların korunması ve firmalar yanında, sektör bazında kuvvetli ve sürekli tanıtım ve pazarlama stratejileri ile mümkün olabilir.

Diğer taraftan, bilindiği gibi zeytin ağaçları, bir yıl düşük, ertesi yıl yüksek verim sağlamaktadır. Türkiye'nin son yıllardaki zeytin üretimi, düşük verimli yıllarda 500 bin ton, yüksek verimli yıllarda da 1100 bin ton civarında bir seyir takip etmektedir.

Zeytinyağı üretimi de bu durumdan etkilenmektedir. Bu sebepten, yıllardan beri ilk defa olarak, dökme zeytinyağı ihracatı yapılmıştır. Eldeki stoku azaltmak için başvurulan dökme ihracat, düşük fiyatla yapılmakta ve katma değer kaybına yol açmaktadır. Esas hedef kutulu, şişeli, markalı, zeytinyağı ihracı olmalıdır.

Bunun için, zeytin üretiminin yıllık dalgalanmalarını imkan nisbetinde azaltacak tarım ve usullerine başvurmakta fayda vardır. Özellikle bakım ve toplama usullerinin ıslahı ve gövdesiz, yahut bodur zeytin ağaçları yetiştirilmesi bu bakımdan önem arz etmektedir.

Diğer taraftan, zeytin mahsulünün bol olduğu yıllardaki yüksek zeytinyağı stokunun diğer modern usullerle muhafazası, pazarlamanın zaman içerisinde

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

yayılması için gerekli teknik tesislerin ve mali imkanların sağlanması yollarını araştırmaktadır.

1980'li yılların başından beri dışa dönük kalkınma politikasının benimsenmesi ve yoğun bir biçimde ihracata yönelmesi ile ihracatımız özellikle son yıllarda büyük bir ivme kazanmış ve ihracat değerleri için tespit edilen hedefler büyük ölçülerde geçilmiştir. Özellikle ihracatın desteklenmesine ilişkin getirilen tedbirler ihracatçının önündeki engelleri aşmasını kolaylaştırmıştır.

Ülkemiz ihracatında görülen büyük artış ihracatımızın kompozisyonunda da büyük değişikliklere yol açmıştır. Bu da sanayileşme yolunda hızla ilerleyen ülkemiz mallarının kaliteli, yüksek teknolojiye sahip ve uluslararası standartlarda üretildiğinin ve talep edildiğinin önemli bir göstergesidir. Özellikle son yıllarda işlenmiş tarım ürünleri ihracatında görülen artış söz konusu sektörde de önemli konumlara ulaşacağımız işaretini vermektedir.

Türkiye bulunduğu coğrafi konumu ve sahip olduğu Akdeniz iklim özellikleri nedeniyle dünyanın zeytin ve zeytinyağı üretiminde İspanya, İtalya, ABD, Yunanistan, Fas, Cezayir ile birlikte dünyanın belli başlı ülkelerinden biri olup, avantajlı konumunu sürdürmekte ve ihracatını arttırarak rekabet edilebilir mallarını dünya pazarlarına özellikle son yıllarda sunabilmektedirler.

Dünya'da özellikle son yıllarda zeytinyağının sağlığa yönelik faydalarının yoğun bir biçimde anlatılmaya başlanması, diyet beslenmenin önemine ilişkin bilincin yaygınlaşması ve gastronomide zeytinyağının kullanılmasına yönelik reçetelerin giderek önem kazanması, zeytin ve zeytinyağına yönelik talebi çok büyük ölçüde arttırmıştır.

Görüldüğü gibi, zeytinyağı üretimi ve iç ve dış pazarlaması, birçok problemlerin maksada uygun şekilde çözümlenmesi ile geliştirilebilir.

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

Organik üretimin yaygınlaşması ve sürdürebilirliğinin sağlanması konvansiyonel üretimle paralel olarak mümkün olmaktadır. Tüketimi son yıllarda artmaya başlayan bölgesel pazardan ulusal pazara kayan zeytinyağı daha uygun fiyatlara çekilebilir, reklam kampanyaları ile ve devlet tarafından desteklenirse tüketimi artar, buna bağlı olarak bilinçli tüketim, sağlıklı yaşam ve çevre bilinciyle organik üretimin de Pazar içinde kendine az da olsa bir yer bulması mümkün olabilir.

Üretici açısından coğrafi konumum gereği organik tarıma uygun olan bölgeler çeşitli prim ve desteklerle korunmalı, bu yağlar sertifikalandırılıp iç ve dış piyasalarda değerlendirilmelidir.

Organik Yemeklik Zeytinyağları	Türk Lirası Olarak Brüt (Tl/Kg)	Ytl Brüt (Ytl/Kg)	Net Bağkur Kesintili	Net Bağkur Kesintisiz
0.3 Org. yemeklik	10.800.000	10.80	10.13	10.24
0.5 Org. yemeklik	10.270.000	10.27	9.63	9.74
0.7 Org. yemeklik	10.130.000	10.13	9.50	9.60
1 Org. Yemeklik	9.090.000	9.09	8.53	8.62
1.2 Org. yemeklik	8.920.000	8.92	8.37	8.46
1.5 Org. yemeklik	8.680.000	8.68	8.14	8.23
2 Org. Yemeklik	6.900.000	6.90	6.47	6.54
2.5 Org. yemeklik	6.640.000	6.64	6.23	6.29

2006 yılı organik zeytinyağı alım fiyatları

YEMEKLİK ZEYTİNYAĞLARI	TÜRK LİRASI OLARAK BRÜT (TL/KG)	YTL BRÜT (YTL/KG)	NET BAĞKUR KESİNTİLİ	NET BAĞKUR KESİNTİSİZ
0.3 Asit Yemeklik	6.750.000	6.75	6.33	6.40
0.5 Asit Yemeklik	6.420.000	6.42	6.02	6.09
0.7 Asit Yemeklik	6.330.000	6.33	5.94	6.00
1 Asit Yemeklik	6.060.000	6.06	5.68	5.74
1.2 Asit Yemeklik	5.950.000	5.95	5.58	5.64
1.5 Asit Yemeklik	5.790.000	5.79	5.43	5.49
2 Asit Yemeklik	5.520.000	5.52	5.18	5.23
2.5 Asit Yemeklik	5.320.000	5.31	4.98	5.03

2006 yılı konvansiyonel zeytinyağı alım fiyatları

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

YARARLANILAN KAYNAKLAR

AKSOY,Ş,. 1997, "Türkiye Bitkisel Yağ Raporu" Bitkisel Yağ Sanayicileri Derneği Yayınları Yayın No:3, Edirne

Anonim, 1991: Genel Tarım Sayımı Sonuçları

Anonim, 1996: FAO Production Year Book Vol: 50, S: 118,119, Rome

Anonim, 1998a, FAO Production Year Book Vol: 52 S: 113, 1194, Rome

Anonim,Bornova Zeytincilik Araştırma Enstitüsü Yayınları, 1988, Modern Zeytincilik,Yayın No:1, Ankara

Anonim, Türkiye 1. Zeytincilik Sempozyumu, 2000, Bursa

Anonim, Zeytincilik Sektörü Ar-Ge Merkezi, BÜSİAD Yayınları, 2000, Yapılabilirlik Çalışması Raporu, Bursa

Anonim, Tahmin : 2003-2004,Yayın No:118 Ankara

Anonim, Tarım İl Müdürlüğü " 2005 Yılı Tarım Raporu" Tekirdağ

Anonim, Tarım İlçe Müdürlüğü " Zeytin Üretim ve Planlamasındaki Sorunlar", Şarköy

Anonim, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Web Sitesi (www.tarim.gov.tr)

Anonim, Türkiye'de Bazı Bölgeler İçin Önemli Ürünlerde Girdi Kullanımı ve Üretim Maliyetleri, 2001-14,Yayın No: 64, Ankara

Anonim, İktisadi Araştırmalar Vakfı Yayınları, Yayın No: 117, 1996, "Türkiye'de Zeytinyağı Üretimi ve Pazarlaması(İç Tüketim ve İhracat), İzmir

Anonim Food and Agricultural Organization (www.fao.org.tr)

ÇETN, H,. ERKAL, S, 1984, "Zeytinciliğin Ekonomik ve Teknolojik Sorunları Üzerinde Bir İnceleme", Atatürk Bahçe Kültürleri Araştırma Enstitüsü, Yayın No: 57, Yalova

GÖKSU,Ç.,2000,"Zeytinyağı Dış Pazar Araştırması" İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi (İGEME), Ankara

R. TUNALIOĞLU, O. GÖKÇE,2002, Ege Bölgesinde Optimal Zeytin Yayılış Alanlarının Tespitine Yönelik Bir Araştırma, Yayın No:90, Ankara

R. TUNALIOĞLU, P. KARAHOCAGİL,2004, Zeytinyağı ve Sofralık Zeytin Durum

R. TUNALIOĞLU,. "Önemli Zeytin Üreticisi Ülkelerin Zeytinciliği ile Türkiye Zeytinciliğinin Bazı Yönlerden Karşılaştırılması, Doktora Tezi Ege Üniversitesi, İzmir, 1995

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

Tarim gov.tr

Ziraat Mühendisleri Odası Web Sitesi (www.zmo.org.tr)

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans tezim boyunca tezimi bitirmem için elinden gelen çabayı gösteren ve sabırla düzeltmelerimi yapıp beni cesaretlendiren ve yol göstericim olan danışmanım sevgili hocam Sayın Doç. Dr. Hasan GÜNGÖR'e teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

Her zaman bana güvenip her fırsatta bunu dile getiren ve beni yüreklendirip bana yardımcı olan bitanecik hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Günay GÜNGÖR'e ayrıca teşekkür ederim

Anket çalışmalarım sırasında geceler boyu benimle kuzey ege bölgesindeki köyleri dolaşıp, köylülerle anket yapmama yardımcı olan, yol arkadaşlığı ve rehberlik yapan sevgili meslektaşım Sayın Hamza TURAN'a, tezimi bitirmem için sürekli telkinde bulunan ve beni yetiştirip bugünlere getiren annem Hatice KARSLI ve babam Avni KARSLI'ya ve en önemlisi bunaldığım anlarda beni sakinleştirip rahatlatan, tezimin yazım aşamasında yardımcı olan en büyük desteği gördüğüm sevgili eşim Cihanara KARSLI'ya teşekkürlerimi sunarım.

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

ÖZGEÇMİŞ

1975 yılında Tekirdağ'da doğdum. İlk, orta ve lise öğrenimimi Tekirdağ'da tamamladım. 2000 yılında Tekirdağ Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümünden mezun oldum. Halen bitki besleme konusunda faaliyet gösteren Prokem Ltd. Şti.nde Bölge sorumlusu olarak görev yapmaktayım. Evliyim.

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

TARIM VE KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI
KÖY - MER PROJESİ TARIM DANIŞMANI ZİRAAT MÜHENDİSİ HARUN ENGİN GÜLPINAR BELDESİ ORGANİK ZEYTİN PROJESİ BİLGİ FORMU

YER ADI :
MEVKİİ :
HANE SAYISI :
KÖY NÜFUSU :

ZEYTİN AĞACI SAYISI:
MEYVE VEREN:
MEYVE VERMEYEN:

ORTLAMA AĞAÇ SAYISI (DA):

NEDEN ORGANİK ÜRETİME GEÇİŞ KARARI VERDİNİZ?
.

ORGANİK ÜRETİME BAŞLAMA YILINIZ?

ORGANİK ÜRETİME GEÇİŞTEKİ ETKİLENME FAKTÖRLERİ
.

☐ TARİŞ YETKİLİLERİ ☐ KOOPERATİF ÜRETİCİ ☐ BÜYÜK ÜRETİCİ

☐ TARIM İLÇE MD. ☐ TARIM DANIŞMANI ☐.....

ORGANİK ÜRETİMDEN MEMNUNLUK DURUMUNUZ

1	2	3	4	5
HİÇ MEMNUN DEĞİLİM		FARKETMEDİ	MEMNUNUM	ÇOK MEMNUNUM

NEDENİ?
.

ORTALAMA VERİM?

VAR YILI	:	YOK YILI	
5-10 YAŞ	:	5-10 YAŞ	:
10-15 YAŞ	:	10-15 YAŞ	:
15 YAŞ ÜSTÜ	:	15 YAŞ ÜSTÜ:	

MALİYETLER İLE İLGİLİ TABLOYU DOLDURUNUZ

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com

ÜRETİMDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR ?

ZEYTİN DEĞERLENDİRME YÖNTEMLERİ?

x EVDE TÜKETİM %..... x PERAKENDE SATIŞ %.....

X TARİŞ'E %..... x TOPTANCIYA %.....

PAZARLAMADA KARŞILAŞILAN SORUNLAR?

ÜRETİLEN ÜRÜN KALİTESİ NASIL?

☐ 0,3 ASİT %..... ☐ 0,3-0,6 ASİT %..... ☐ 0,6-1 ASİT %..... ☐ 1-5 ASİT %.....

ORTALAMA ZEYTİN VERİMLİLĞİ NE KADAR?

☐ 3 TE 1 ☐ 4 TE 1 ☐ 5TE 1 ☐ 6 DA 1 ☐ 6DAN FAZLA

ZEYTİNCİLİĞİN GELECEĞİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİNİZ?

PDF created with FinePrint pdfFactory Pro trial version http://www.pdffactory.com